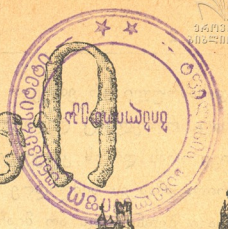

3-13

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დასდეს ცხოვართათვის. იოან. 10—11.
 შაოვე ცხოვარი ჩემი წაწყებდელი. მსრფე იყო სიხარული ათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-ძიძიენი და მე განგისვენათ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 1—2

1883—1900

1—30 იანვარი

კაცის ჭეშმარიტ ბედსა ერებსა შეიცავს მისი კეთილი ცხოვრება.

ღვთის წყალობით და შეწევნით ჩვენ გადავდექით ახალს წელში. ახალ წლის დღეს ჩვენ ჩვეულებად გვაქვს მიულოცოთ ერთი ერთმანერთს „ახალი წელიწადი ახალის ბედნიერებითა“. „ახალი წლის და ახალი ბედნიერების მილოცვაში“ ჩვენ გამოვხატავთ ჩვენს სიყვარულს და კეთილს სურვილს სხვა პირთადნი და გესურს, რომ ახალს წელში ჩვენს მგობართ და ნათესავთ ღმერთმა მიანიჭოს ახალი ბედნიერება. მართლაც, ახალი ყოველივე რაღაცა სასიამოვნო არის. ახალი ტანისამოსი, ახალრ სახ-

ლი, ახალი საქმელ-სასმელი რაღაცა სასიამოვნოდ მიანიჩა ყველას.

მაგრამ ყველას სხვა და სხვა გვარად ესმის ბედნიერება და ბევრს შემცდარი აზრიც აქვს მასზე. ზოგნი ბედნიერებას ხედვენ სიმდიდრეში. მაგრამ განა სიმდიდრე ბედნიერებას წარმოადგენს კაცისათვის? სრულიადაც არა. განა ცოტანი არიან ისეთი მდიდრები, რომელნიც ღარიბი კაცის ბედნიერებას შენატრიან? დიახ, გამოცდილებით ვიცით, რომ კაცი არას დროს არ არის კმაყოფილი თავისი ნივთიერი მდგომარეობით. ღარიბი კაცი ფიქრობს, რომ იგი ბედნიერი იქნება, რომ ჰქონდეს დღიური საზრდო ექნებოდეს. მაგრამ როცა ასეთ ღარიბს ღმერთი მიანიჭებს დღიურ საზრდოს, მაშინ მას სხვა მოთხოვნილება გამოუჩნდება. ვთქვათ მან ეს ახალი მოთხოვნილება დაიკმაყოფილა. მაშინ კიდევ სხვა ახალი საჭიროება გამოუჩნდება და მის სურვილს

*) თქმულ არს უფრიადს ეკველასაში ახალ წელს.

დასასრული არ ეძლევა. ესევე ემართება მდიდარსაც, რომელსაც დიდი საცხოვრებელი აქვს, მაგრამ იგი არას დროს კმაყოფილი არ არის ამ სიმდიდრით: იმას ეს სიმდიდრე ეცოტავება, ამიტომ თავისთავი ბედნიერად არ მიაჩნია და ყოველივე ღონეს ხმარობს, რომ მომეტებული სიმდიდრე შეიძინოს.

ამ დაუცხრომელ შრომასა და კიდევ სიმდიდრის შეძინების დაუღალავ მეცადინებაში უთავდებია ქვეყნიური ცხოვრება და უკანასკნელად ძლივს მოასწრებს თქმას: ჩემი ცხოვრება უბედური იყო და ჩემი სიმდიდრეც ოხრათ მზჩება.

ზოგნი ფიქრობენ, რომ ბედნიერებას შეიცავს პატივის ცემა, უფლება და ქვეყნიური დიდებაო. მაგრამ ისტორია და გამოცდილება გვიმტკიცებენ, რომ ის კაცები, რომელთაც მოაღწიეს უფშაღლეს ქვეყნიურ დიდებამდე, არ იყვნენ ბედნიერნი, პირიქით დიდი მწუხარება აქვდათ. მაშასადამე სრულს ბედნიერებას არ ანიჭებს კაცს არც პატივის ცემა, არც დიდება და არც ქვეყნიური შემძღებლობა.

ზოგნი ფიქრობენ, რომ სრული ბედნიერია კაცი მაშინ, როცა იგი სიამოვნებით ატარებს დროებას და იკმაყოფილებს თავისი გულის ყოველივე ვნებათა და სურვილთა. მაგრამ არა! ასეთ ცხოვრებაში კაცი ბედნიერებას კი არ იღებს, იგი მთლად იწამლავს თავის სიცოცხლეს. საზოგადოდ ყოველივე ქვეყნიური სიამოვნებანი არიან დროებითი და მალე წარმავლნი: ვინაიღვან ყველა ეს სიკეთენი: სიმდიდრე, ყოველგვარი ჩინები და პატივის ცემა ხელიღვან ეცლება კაცს სიკვდილის ქმას.

მხოლოდ ერთად ერთი ქვეყლის საქმენი შეადგენენ კაცის სამუდამო კუთვნილებას, კეთილი საქმენი კაცს თან მიყვება სიკვდილის შემდეგ იმ სოფელში. სწორეთ ამ ქვეყლის საქმეებში არის კაცის ქეშმარიტი ბედნიერება. მართლაც. ვინ უფრო კველაზე მოსვენებულია სულით და კმაყოფილია თავისი თავისა? ის, ვინც ცხოვრებს კეთილად და ღვთის სათნოდ. ამიტომ ამ ახალი წლის პირველ დღეს მოვილოცავთ და ვისურვებთ თქვენთვის სრულს

ბედნიერებას, ე. ი, ვისურვებთ, რომ თითოეული ჩვენგანი ცხოვრებდეს და იქცეოდეს თანახმად ქრისტეს სჯულისა.

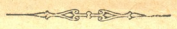
ვინც ლოცვაზე არ დაიარებოდა, ახალი წლიდან იწყოს გულმოდგინე ლოცვა და ღვთის ვედრება. ვინც სრულიად არ დაიარებოდა ღვთის ტაძარში, ან დადიოდა, მაგრამ ხან-და-ხან, მან ყოველ კვირა-დღესასწაულ დღეებში იაროს ტაძარში. ვინც რამდენიმე წელიწადია არ ზიარებულა, იმან ვალად დაიღვინოს, რომ ყოველ წლიობით სთქვას აღსარება და ეზიაროს. ვინც არ ფიქრობდა თავისი ოჯახის კეთილ-დღეობას, და ურიგოდ ცხოვრებდა, მან იწყოს თავის ოჯახზე ზრუნვა. ვინც ცხოვრებდა მოტყუებით, იმან იცხოვროს პატიოსნებით და სიმართლით. ვისაც გულში ედვა შური, ლანძღავდა სხვებს, შურს ეძიებდა, ცილს წამებდა. პატივს არ ცემდა მშობელთ, ვინც არღვევდა ცოლ-ქმართ შუასიყვარულს, მან დაუტევოს ეს ცოდვები, და მათ ნაცვლად თავი დაიმშვენოს შესაბამი ქვეყლის საქმეებით: იქნეს მშვიდობის მოყვარე, პატივის მცემელი მშობლებისა და უფროსებისა და ნამდვილი მეუღლე. მოკლედ ვიტყვი: თითოეული ჩვენგანი უნდა ცლილობდეს იესო ქრისტეს მცნებათა სისრულით ასრულებას და მხოლოდ მაშინ ეიქნებოთ ბედნიერნი და ახალი წელიწადი შეიქნება ჩვენთვის ახალი ღვთის სათნო და კეთილის მყოფელი ცხოვრების დასაწყისი. შენი თავის გასწორებას ნუ გადადებ შემდეგი წლისათვის. მხოლოდ ერთმა ღმერთმა უწყის: შეიძლება მომავალ წელში ჩვენ კიდევ გამოგვსალმობთ ამ ქვეყანას, შეიძლება უფალი მოსანანებლად გვაძლევდეს ამ წელიწადს, ჩენი ცხოვრების გასასწორებლად და საუკუნო ცხოვრებისათვის მოსამზადებლად. ვისარგებლობთ ამ მოცემული დროით, რომ მოუშზადებდნენ არ წარსდგეთ წინაშე ღვთისა განსჯის დღეს.

მიაქციეთ, ძმანო, ყურადღება ცხრამეტი დეკემბრის მიწის ძვრას. რამდენი ასი კაცი დაიფარა ნახევარი წამის განმამავლობაში შავი მიწით? რამდენი

კაცის სიცოცხლე მოისპო და ქვესკნელმა დაფარა. ასეა ძმაო ჩვენი ცხოვრება. იმ დროს, როცა გვეგონა, რომ ქვეყანას დავიმკვიდრებთ, მაშინ საფლავს მივეცემით. ამისათვის ჩვენს მოკლე ცხოვრებას უნდა ვხმარობდეთ მოსამზადებლად საუკუნო ცხოვრებისათვის.

მაშასადამე, საყვარელნო ძმანო, ჩვენი ქეშმა-რითი ბედნიერება მდგომარეობს კეთილის მყოფელ ცხოვრებაში და ღვთის მცნებათა სისრულით აღსრულებაში. ამ ბედნიერებას ვერაფერ ვერ წაგვართმევს ჩვენ, იგი მუდამ ჩვენთან დარჩება და ჩვენვე გაგვცემა სიკვდილის შემდეგ იმ სოფელში! უნეტებესად იქმოდე კეთილს, დაიცვე შენი სინიღისი წმინდად; ყოველ დღეს და ყოველ წამს ვეძღვრე უფალს, შესთხოვე მას, რათა მოგანიჭოს შენ ძალა მის წმიდა მცნებათა აღსრულებისათვის და შენ იქმნები სრული ბედნიერი.

დეკ. დ. ღამაშიძე.

იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეკრეტების მი-XXXIX კრება 4. ჟუთანისში 15, 16, 17, 18 და 19 დეკემბერს 1899 წ.

15 დეკემბერს, დილით დეპუტატების საკმაო რიცხვი შეიკრიბა და ამიტომ 11 საათზე დეპუტატები შეუდგენ კრების თავმჯდომარის აღრჩევას. ზოგიერთმა დეპუტატებმა განაცხადეს, რომ კრების თავმჯდომარედ არ აღერჩიათ არც ბლადოჩინი და არც დეკანოზი, და ერთმა დეპუტატმა ამას შემდეგი დასძინა: „საზოგადოდ ნუ აღირჩევა თავმჯდომარედ გამოცდილი სამღვდლო პირი“. ამ ახირებულმა წინადადებამ სიცილი და გაკვირება გამოიწვია კრებაზე. თავმჯდომარის კანდიდატებად დასახელებს დეპუტატი ტ. კაპანაძე და ამ. ფოფხაძე. მ. კაპანაძე უარს აცხადებს, მაგრამ თითქმის დეპუტატების უმეტესი ნაწილი თხოვილობს მის თავმჯდომარედ

აღრჩევას. მ. ტ. კაპანაძე კიდევ უარს აცხადებს, მაგრამ დეპუტატები უფრო მომეტებულად სთხოვენ, რომ იგი დადგეს თავმჯდომარედ. ბოლოს ერთხმად ირჩევენ მას და არჩევის სიგელსაც ადგენენ. სიით იწვევენ დეპუტატებს სიგელზედ ხელმოსაწერად. იწვევენ სიგელზე ხელმოსაწერად დეკ. ღამაშიძეს.

დეკ. დეკ. დ. ღამაშიძე. 68 წლიდგან არა თუ ჩვენი ეპარქიის სამღვდლოების, არამედ სხვა ეპარქიების სამღვდლოების დეპუტატების კრებებსაც ვესწრები ხოლმე. არა ერთ გზის წამიკითხავს სინოდის განმარტებითი უქაზები და წესდებულება სამღვდლოების დეპუტატების კრების წეს-რიგის შესახებ და მე რომ ესლა ხელი მოგაწერო მაგვარ უკანონოდ შედგენილ სიგელს თავმჯდომარის აღრჩევის შესახებ, მართალი უნდა მოგახსენოთ, რომ ეს სასირცხო იქნება ჩემის მხრით. ამისთვის ხელს ვერ მოვაწერ. თქვენ მოაწერეთ ხელი და ჩემი ხელის მოუწერლობა არ დააბრკოლებს თქვენს სურვილს და თქვენ მიერ აღრჩეულ კაცს. მე მიინც გირჩევთ, რომ, როდესაც კრება რამე ჟურნალს ადგენდეს, უნდა იყოს დასახელებული კანონები, რომელთა ძალით ადგენთ ჟურნალს. თავმჯდომარის აღრჩევა დაფარული კენჭის ყრით უნდა მოხდეს და არა ისე, როგორც თქვენ მოახდინეთ.

კენჭის ყრით ავირჩიოთ, გაისმის რამდენიმე დეპუტატის ხმა. მაგრამ მ. კაპანაძე კენჭის ჩამოტარებაზე ძლიერ წინააღმდეგია. მას რამდენჯერმე სთხოვეს დეპუტატებმა კოლოფის დაღმა კენჭის საყრელად, მაგრამ ძლიერ უარი განაცხადა. ცოტა ხნის შემდეგ მ. კაპანაძემ თანხმობა განაცხადა კენჭის ყრაზე, მაგრამ ახლა დეპუტატებმა უთხრეს უარი. შემდეგ თავმჯდომარის კანდიდატებად დასახელებს დეკ. მ. მ. ამბერკვი მომფორია და ამ. ფოფხაძე.

მღვ. ი. ტაბიძე. მამანო დეპუტატნო! კენჭი უნდა უყაროთ მღ. ამ. მომფორიას, ამ. ფოფხაძეს და ტ. კაპანაძეს.

არ შეიძლება ტ. კაპანაძის კანდიდატად დანიშვნა, არ გვიღდა იგი თავმჯდომარედ, რას ჩავგვივებინებთ მის კანდიდატობას? ერთხმად ისმის.

უყარეს კენჭი მღ. ამბერკი მომფორიას და ამ. ფოფხაძეს. არჩეულ იქმნა უმეტესი ხმით მღვდელი ამბერკი მომფორია. საქმის მწარმოებლად ერთხმად არჩეულ იქმნა დეპ. მღ. ლ. ფერაძე. კრებამ შეადგინა სიგელი ხსენებული ბირების აღმორჩევაზე და წარუდგინეს ყოვლად სამღვდელოს და კრება მეორე დღისათვის გადაიდვა.

მეორე დღეს, 16 დეკემბერს შემობრძანდა კრების ზალაში მათი ყოვლად უსამღვდლოესობა იმერეთის ეპისკოპოსი ბესარიონი. მათმა მეუფებმა აკურთხა კრება და დეპუტატებს მიმართა შემდეგი მოკლე სიტყვით: «მამანო დეპუტატო, თქვენ ხართ ჩემის მოწერილობით დაბარებულნი იმ საგნების განსახილველად, რომელნიც ჩემს მოწერილობაში დაწვლილებით იყო მოყვანილი. მათ გარდა ზოგი წინადადება თქვენს კრებას გარდმოეცემა სასწავლებლების სამმართველოებისა და რჩევისაგან და ზოგი, შეიძლება, თვითონ თქვენ აღძროთ. შეადგინეთ სია ყველა იმ კითხვებზე, რომლებზედაც ესტურსთ მსჯელობა იქონიოთ და წარმომიდგინეთ მე ნებადასართავად. ამასთან უნდა იცოდეთ, მამანო, რომ თქვენ ხართ მღვდელნი, ანათორაში მყოფნი. თქვენი კრება სხვა ერის კაცთა კრებას არ უნდა გვანდეს ურიგობით და უწყსოებით. მაგრამ, ჩემდა სამწუხაროდ, უნდა გითხრაოთ, რომ წარსულ კრებაზე იმდენი უწყსოება ჩაიღინეთ, რომ მე თითქმის იძულებული შევიქნე ყველა ეს თქვენი უწყსოება ცირკულიარით მიმეწერა სამღვდლოებისათვის და თუ არ მიესწერე სამღვდლოებს, უმადლოდეთ ჩემს მდივანს, რომელმაც სხვა და სხვა მოსაზრებათა გამო აღარ მიმაწერინა და გაატიციეთ. მე მაკვირვებს ზოგიერთების აზრი, რომ გამოცდილ კაცებს არ უჯერებენ და არც თვითონ იციან-რა. თქვენში ბევრია გამოცდილი და მათ უნდა დაუჯეროთ. კარგია, რომ წინანდელი კრების თავმჯდომარე არ

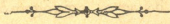
აგირჩევიათ ხელახლა, თორემ მე მას არ დავამტკიცებდი, რადგან წარსულ კრებაზე სრულებით ვერ დაიცვა წესიერება. მამანო, თავმჯდომარე, მიიქცა ახალი თავმჯდომარისადმი, მე შენ გავფრთხილებ, რომ წესი დაიცვა კრებაზე. თუ ვინმემ რაიმე უწყსოება ჩაიღინოს კრებაზე და შეუფერებელი მსჯელობით წესიერება დაარღვიოს და სხდომას ხელი შეუშალოს, თქვენ სიგელი შეუდგინეთ და მომახსენეთ და თვითონაც ყოველივე ღონე იხმარეთ უწყსოების განსარინებლად. კრების შესახებ, დიდი ხანია, რაც წესდებულება არის გამოცემული და სინოდის განმარტებითი განჩინებანი. მსჯელობის და ჟურნალების დადგენის დროს ყველა ისინი სახეში უნდა იქონიოთ და თქვენს განჩინებას ამ კანონებზე უნდა ამყარებდეთ და მით უნდა ხელმძღვანელობდეთ. ეს არის ჩემი დარიცხვა თქვენადმი. თუ ვისმეს რაიმე აქვს სათქმელი, მითხარით». ჩამოვარდა სიჩუმე. კრების ორიოდ დეპუტატმა ყვად სამღვდლოს ყურადღება მიაკცია ქართული ენის სწავლების საქმის მდგომარეობას ჩვენს სასულიერო სასწავლებლებში. ყოვლად სამღვდლომ ბრძანა: „თქვენ უნდა იცოდეთ, მამანო, რომ თქვენ ყველა საგნებზე არა გაქვსთ უფლება მსჯელობა იქონიოთ. ამისთანა კრებები თფილისშიაც არის ხოლმე, გაიგეთ, შეიტყუეთ, თუ იქ იყო მაგისთანა საგნებზე მსჯელობა, აქაც შეიძლება და თუ იქ არ ჰქონდა უფლება სამღვდლოებს, არც აქ შეიძლება. ერთი სიტყვით მე გავფრთხილებ თქვენ და ამასთან ვითხოვ, რომ თქვენი კრება წესიერი და რიგიანი იყოს: ღმერთმა გაეურთხოსოთ». გარდასახა ჯვარი დეპუტატებს და წაბრძანდა თავის სასახლეში.

თავმჯდომარე მღ. ამ. მომფორია. მამანო დეპუტატო, მე მადლობელი ვარ თქვენ, რომ პატივი მეცით და თქვენი კრების თავმჯდომარედ ამირჩიეთ, მაგრამ წინეთაც მოგახსენეთ და ესლაც იმას მოგახსენებთ, რომ მე ამ საქმეში მადგენი გამოცდილება არა მაქვს და გთხოვთ ყველას, რომ თქვენი გამოცდილებით დამეხმაროთ.

დუბ. დუბ. დ. დამაშისე. თუ გვინდა, რომ კრებაზე წესიერება იქნეს დაკული, სიტყვის ნება მიეცესთ დეპუტატებს რიგ-რიგობით და თავსჯდომარის ნებადაურთველად არავის ჰქონდეს ღაბაბაის უფლება, ამასთან კრების განჩინების დასადგენად ქალაქი იყოს დაზუსტი და კრების ყოველი განჩინება მთლად იქნეს დაწერილი, რომ ერთხელვე დადგენილი განჩინება ნაიადგ არ იცვლებოდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენს ღაბაბას და მსჯელობას დასასრული არ ექნება.

თავმჯდომარე. კარგი, აგრე იყოს. როგორ მოვიქცეთ ესლა? ყველა წინადადება არა გვაქვს მიღებული. ცირკულიარული მოწერილობაც არა გვაქვს და როგორ მოვიქცეთ? ხომ არავის გაქვს აქ ცირკულიარული მიწერილობა კრების საზაასო საგნების შესახებ? თუ გაქვს ვისმეს, გვათხოვეთ და ისეც დავიბრუნებთ.

(გაგრძელება იქნება).

წერილი ქვემო რაზიდას.

ქვემო რაჭაში მცხოვრები საზოგადოება, როგორც უკვე მრავალ გზის ყოფილა აღიქმული ჩვენს მწერლობაში, დიდს გამაჟირშია, დიდი შრომა და ხარჯი გასდის იმის გამო, რომ რაჭის სამაზრო მართებლობის ადმინისტრაციის თუ სამსაჯულოს რეზიდენციები დამკვიდრებულა დ. ონში, თითქმის მაზრის განაკიდე კუთხეში. უმეტესმა ნაწილია ქვემო რაჭის მკვიდრისამ ორმოცი, ორმოცი-და-ათი ვერსი მაინც უნდა გაიაროს, ვიდრე მაზრის უფროსის ანუ მოპირებულ მსაჯულის რეზიდენციის კარგამდის მიადწოდეს. როგორც მოგვსენებთ, ესლანდელს ზენაობრივად დაქვეითებულს დრო და ჟამში, რამდენიც უნდა ეცადს კაცი, მაინც ვერ აიცილვს თავიდან პოლიციაში და სასამართლოში საქმის დაქვრას და იქ მიმოვლას. ამ გაუკულმართებულ დროის ცხოვრებაში მშვილობიანი კაცის არა თუ ნივთიერი ავლა დიდება არის ხელ შეუხებელი სხვისი საკუთრების უკანონოდ მითვისების სურვილით გაონაგრებულის ბოროტი ზნეობის მექან პირებისაგან; თვით სიცოცხლეც არ არის მართალის და პატიოსანის კაცისა უშიშარს მდგომარეობაში. მაშასადამე, ათა-

სიც რომ ეცადოთ, თავიდან ვერ აიშორებთ პოლიციასა და სულში სიარულს, ვინაიდან პირველის მფარველობა და მეორის სამართალი თითქმის ყოველ დღე სჭირდება სიმართლისა და მშვიდობიანი ცხოვრების მიმდევარ ხალხს. დიხა, მთავრობის ძლივე მოსილი მფარველობა და მისი ქვემარტი სამართალი არის ამ გაკვირებულს ცხოვრებაში ერთადერთი სიმგრე, ერთადერთი თვე დასაკავი იარალი, ერთადერთი ნუგეში მშვიდობიანის კაცისა. ამისათვის სწორი და მიუდგომელი მართლ-მსაჯულება ამითხვოს, რომ ესეთი დაწესებულებები ისეთს ადგილზე უნდა იყვნენ დაბინდრებული, სადაც ხალხს ერთ ნაირად მიუწვდებოდეს ხელი, ყველას ერთ ნაირად შეეძლოს ისარგებლონ უზალღესის მთავრობისგან საერთოდ მონიჭებულის მფარველობითა და სამართლით. თუ ყურადღებას მივაქცევთ ყოველივე ამას და მასთან მხედველობაში მივიღებთ იმ გარემოებასაც, რომ ჩვენში თითქმის ნახევარი წელიწადი მძიმე და სასტიკი ზამთარი სდგას, რომლის გამო უამისოთაც არა სასურველ მდგომარეობაში მყოფი ჩვენი სახალხო გზები ისე ფუჭდება და იმგრევა, რომ კაცს თავის ახლო მეზობლისას ვასვლაც უჭირდება და ვერ მოუხერხებია, მაშინ ცხადათ დიენახავთ ამასაც, თუ რა გაკვირებაში უნდა იყვნენ ქვემო რაჭველები, როდესაც სასამართლოში ან პოლიციაში რაიმე საქმე აქვს. სამოცი—ოთხმოცი ვერსი და ზოგმა მეტრც უნდა გაიაროს მისი და მოის მთავრობის მფარველობის და სამართლის მეტიებლმა ქვემო რაჭველმა, რამოდენიმე დღე, გარდა მძიმე შრომისა და ხარჯისა, მუქთად უნდა დაჰკარგოს მეზავრობაში. ყოველივე ეს მძიმე უღლად აწვა და აწვეს დღესაც ქედზე ზემოხსენებულს ხალხს. ამის გამო დიდი ხანია მეცადინებენ შესახებ მისა, რომ ეს გაკვირება როგორმე შეიმსუბუქონ. რამოდენჯერმე მიმართეს უმაღლეს მთავრობას თხოვნით, რომ მასრის სამმართველო და სამსაჯულო დ. ონიდან გადაეტანათ მაზრის შუაგულს ადგილზე. და თუ ეს რომელიმე საყურადღებო მიზეზთა გამო არ მოხერხდებოდა, იმ შემთხვევაში მოპირებელი სასამართლოს განყოფილება მაინც მოენიჭებიათ ქვემო რაჭველებისათვის. ეს სათხოვარი მაინც და მაინც არ არის დირსი უყურადღებოთ დატოვებისა... და დიდი იმედიც ჰქონდათ მთხოვენს ხალხს მათი ნათხოვნის შესრულებისა. ამ რამდენიმე ხნის წინად ხმაც

ვასმა ჩვენში, ვითომც უმაღლეს მთავრობას უკვე შეუწყნარებია აღნიშნული მუდარება ხალხისა და განყოფილება მომრიგებელ მოსამართლის კამერისა უნდა მიენიჭოს ქვემო რაქველებს და ეს კამერა უნდა დაფუძნდეს სოფ. ამბრალაურშიო. ამ ხმამ სიხარულით აღადრთოვანა მთელი ხალხი, მაგრამ, სამწუხაროდ, მას შემდეგ, რაც ეს ხმა ვასმა ჩვენში, თითქმის მეორე წელიწადი სრულდება და ხმაში გამოსახულის საქმის განხორციელების ნიშნები-კი არსად სჩანს... ამბრალაური არ წარმოადგენს შვაცენტრს ქვემო რაქვისას, მაგრამ თუ კი ელირსა ამ მხარეს ზემოხსენებული დაწესებულება, უთაოდ იქ უნდა დაფუძნდეს, რადგან მისე უფრო მოხერხებულს და შესაბამისს ალაგს თითქმის ვერ-კვი გამოესტებნით. ამბრალაური თვით მდებარეობით მშვენიერი ალაგია, ყოველის კუთხით გზა მოსდევს, ახლოა სახელმწიფო საფოსტო გზა-ტრეკილზე. ამასთან იქ არის დაბინავებული პოლიციის ბოქაული. არის დაფუძნებული საავადმყოფო თავის მკურნალით და აფთიაქით. არის წიგნთ-საკავი და სამკითხველო. ამასთან რამოდენიმე სანოვაგეთა გამსყიდველი დუქნები. არის დაწესებული ბაზრობა და სხვა... ყოველივე ეს გარდა თვით მდებარეობის სიკეთესა უპირატესობას აკუთნებს დანარჩენ ადგილებზე ამბრალაურს, თუ ღმერთთან ინება და ჩვენს ხალხს აღუსრულდა თავისი დიდის ხნის საწადელი.

ქაიხოსრო გელოვანი.

კვკლქსკუბის უმთავრესის აღსაქმენებლის მახალის და ხარების ფან-დაკლებით გაახიფვის შესახებ. *)

რუსეთში საეკლესიო-მნობითის საქმის გასაადვილებლად, და განსაკუთრებით დაძველებულის ტაძრების შეკეთებისათვის და ან იმ შემთხვევისთვის, როდესაც აღსენებენ ახალ ტაძრებს კეთილნების შიგრიულებათა დახმარებით, 1899 წლის 15

მკათათვიდგან რუსეთის ყველა რკინის გზებზედ, როგორც ადგილობრივის, აგრეთვე პირდაპირის მიმოსვლისაზედ, მოქმედება დაიწყო გამოცხადებულმა „რუსეთის რკინის გზის ტარიფთა კრებულის“ მე-1063 ნომერში და დაბეჭდილმა ქვემოლ საზოგადო საშეღავათო ტარიფმა მე 74 ნომრით, რომელიც შეეხება გადაზიდვას აღსაქმენებლის მასალისა და ზარებისას შემდეგის პირობით: ტვირთი, დანიშნული ეკლესიათა მენობითის საჭიროებისათვის, იმ შემთხვევებში, უკეთუ მათი შეკეთება ან აღსენება სწარმოებს კეთილნებითა შეწირულებათა საშუალებით, შეიძლება გადაზიდვად იქმნას განსაკუთრებული, ტარიფმა ნაჩვენებ, ფასად, ისე-კი რომ ამისთვის საჭირო არ არის წინ-და-წინ აღძრულ იქმნას რაიმე უშამდგომლობა; მხოლოდ საკმაოა, თუ ის პირნი ანუ დაწესებულებანი, რომელთაც იკისრეს ეკლესიათა შეკეთება ან აღსენება, წარუდგენენ იმ რკინის გზის სამმართველოს, რომელთაც უნდა გადატანილ იქმნას მასალა, ადგილობრივის საეპარქიო მთავრობისაგან მიცემულს მოწმობას ტარიფში ნაჩვენების ფორმით. ეს პირნი და დაწესებულებანი მოკლენი არიან გადაზიდვის წინ მოელაპარაკონ სამმართველოს ტვირთის დანიშნულ ადგილს მიტანის და აგრეთვე მის რაოდენობის შესახებ; აგრეთვე იმის შესახებ, ერთად გაიგზავნება ეს ტვირთი, თუ ნაწილ-ნაწილად. რათა დაუბრკოლებელიც ისარგებლონ მსურველთა საშეღავათო ტარიფით და თავიდან აცილებულ იქმნას მოსალოდნელი გაუგებლობა, საჭიროა, რათა, პირველად, საეპარქიო დაწესებულებათა ქონდეთ ერთგვარი დაბეჭდილი ქაღალდი სხენებულ მოწმობათა და, მეორედ, ეს მოწმობანი ეძლეოდეს საეპარქიო მთავრობის რწმუნებულ პირთაგან მხოლოდ იმ საგნათათვის, რომელნიც ჩამოთვლილნი არიან მე-74 ტარიფში (სიაში) და დანიშნულნი არიან ეკლესიათა შესაკეთებლად და ან აღსაქმენებლად კეთილნებითა შეწირულებათა საშუალებით, ვინაიდან იმ ტვირთის გადაზიდვის დროს, რომელიც თუმცა ნახსენებია ამ სიაში, მაგრამ იგზავნებიან საეკლესიო-მნებითის სამუშაოსა და ეკლესიათათვის, რომელთა შეკეთება ან აღსენება გადაწყვეტილია მმართველობის და საზოგადოებრივის დაწესებულების საკუთრად გადადებულის ხარჯით, აგრეთვე იმ ტვირთის გადაზიდვის დროს, რომელიც მოხსენებული არ არის ამ სიაში და რომ-

*) ამ უკანასკნელ დროში უწმიდესმა ქინოღმსა გამოაცხადა ერთი ფრად შესანიშნავი განკარგულება სვეტლესიო ნიუთების ფან-დაკლებით გადაზიდვის შესახებ, რომელსაც გამოუგებლად ვეუჭავთ.

რედ.

ლიც დანიშნულია ყველა ეკლესიათა საჭიროებათა და მოწყობისათვის, საშელავათო ტარიფი მე-74 ნომრით არ შეიძლება სახეში მიღებულ იქნას და, მესამედ, რათა იმ შემთხვევაში, როდესაც ტვირთი იგზავნება პირდაპირის მიმოსვლის გზით ე. ი. რამდენიმე გზით მოწმობებს ზედ დაერთოს კუპონები (ბარათები) გზების რიცხვის მიხედვით.

საშელავათო ტარიფი მე-74 ნომერი 1899 წლ. 1^ნ მკათათვიდგან, სანამ გაუქმებულ იქნებოდეს.

შენობისთვის საჭირო ხე-ტყე, ქვა, აგური და მაგარი კირი, აგრეთვე ახალი ზარები, რომელიც იგზავნება ეკლესიათა შესავსებლად ან აღსაშენებლად, აგრეთვე ძველი გატენილი ზარები, რომელთაც ეკლესიები უგზავნიან ქარხანას გადასაღწობლად, გადაზიდულ იქნებიან შემდეგის ტარიფით:

ა) ეკლესიების აღსაშენებლად ან შესაკეთებლად საჭირო მაგარი კირის და ახალ ზარების გადაზიდვა, აგრეთვე გადაზიდვა ძველის ზარებისა, რომელთაც ჰგზავნიან ეკლესიები ქარხნებში გადასაღწობლად ფუთის და ვერსტის მიხედვით,—

და ბ) ვაგონებით შენებისთვის საჭირო ტყის მასალისა, აგურისა და კირის:

მანძილი 70 ვერსამდის $1/_{100}$ კაბ. ფუთზედ და ვერსზედ 71 209 ვერსამდის—70 ვერს იქით 0,70 კაბ., მიემატება $1/_{200}$ კაბ. ფუთზედ და ვერსზედ.

209 ვერსზედ მეტი $1/_{150}$ კაბ. ფუთზედ და ვერსზედ.

დამატებითი გადასახადი ცალკე—საზოგადო საფუძვლის ძალით.

ამ ტარიფით სარგებლობა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, უკეთუ ქვემოლ მოყვანილი მოწმობა საეპარქიო მთავრობისაგან მიცემული წარმოდგენილ იქნება,—ვაგონით გადაზიდვა საქონლისა შეიძლება მოხდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, უკეთუ სათანადო დაწესებულება, რომელიც ამაში საჭიროებს, წინდაწინ შეეთანხმება რკინის გზის სამმართველოს იმის შესახებ, რამდენი ტვირთია გადასაზიდი, როდის უნდა გაგზავნილ და დანიშნულ ადგილს მიზიდულ იქნას.

მ რ მ ბ ა

მიეცა ეს (საეპარქიო უწყების სახელი, რომელმაც მოწმობა მისცა) გადაზიდვის უფლების შესახებ საშელავათო ტარიფის მე-74 ნომრით 1899 წელს გამოცემულის თანახმად, რომელიც გამოცხადებულ იქნა „ტარიფთა კრებულის მე-1063 ნომერში“

(დასახელება ტვირთისა) ფუთისა, რაც საჭიროა აღსაშენებლად ან შესაკეთებლად კეთილნებისათა შეწირულებათა საშუალებით (დასახელება ეკლესიისა), რომელიც იმყოფება სადგურიდგან რკინის გზის სადგურამდის რკინის გზისა.

ადგილი ბექლისა ხელის მოწერა მოწმობის მიმცემი პირისა.

კუპონი (ბარათი) №

მოწმობისა № მიცემულისა განთავსა დღესა 190 წელსა გადაზიდვის უფლების შესახებ საშელავათო ტარიფით მე-74 ნომრით 1899 წ. ფუთ (დასახელება ტვირთისა) სადგურიდგან რკინის გზისა სადგურამდის

ადგილი ბექლისა

შენიშვნა. რიცხვი მოწმობის კუპონებისა უნდა ეთანხმებოდეს იმ რკინის გზათა რიცხვსა, რომლებითაც უნდა გადაზიდულ იქნას ტვირთი. თითოეული ამ გზათაგან მოსკრის შესაბამს კუპონს თვის კონტროლში წარსადგენად, მოწმობა-კი მოზიდულ საქონლის ბარათთან ერთად იმ სადგურზედ რჩება, სადაც გაგზავნილ იქნა ტვირთი; აქვე რჩება მოზიდულ საქონლის ბარათის მეორე პირი (დუბლიკატი).

ზემოლხსენებულის შესახებ უფუძის სინოდის სამეურნეო სამმართველო აუწყებს სასულიერო კონსისტორიებს ჯეროვან განკარგულებათა მოსახდენად.

† ზიოჯი იმთიყვის ქა წარათელი.

ჩვენ სწულ ქვეყნას კიდევ მოაკლდა ერთი საიმედო, ზატიოსანი, დაუღალავი და ზირუთენელი მოღვაწე. იანვრის 11 რიცხვს, ნასადღევის ოთხ საათსა და 15 წუთს ტფილისში სანკრძლივის ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა ჩვენი გიორგი ექვთიმეს ძე წერეთელი, 1866 წლიდან ბ. გიორგი წერეთელს ვხვდავთ ჩვენ სასოვადო და სალიტერატურო ასწარესხედ ერთგულად, თავგამეტებით და დაუღალავად მოღვაწეს. განსვენებული ისე გატაცებული იყო სასოვადობის საკეთილ-დღეო საქმეებით, რომ სრულებით ვურადღებებს არ აქცევდა თავის ზირად საქმეებს. ჩვენში, თითქმის, არ გამოსულა არც ერთი ზერიდრული გამოცემა, რომ განსვენებულს გიორგის ამ გამოცემათა დასრებაში თავიანობა და დიდი მონაწილეობა არ მიეღოს. იმ დროს, როცა განსვენებულის ამსახაგები გამოალებით თბილ ადგილებს დაემებდნენ და თავიანთ ნივთიერ მდგომარეობის გაუმჯობესობასე ზრუნავდნენ, განსვენებული სასღვარგარედ გაეშურა, რომ მომეტებული სწავლით და გამოცდილებით აღჭურვილი დაბრუნებულიყო სამშობლოში საქმეაოდ. კაცი ვერ წარმოიდგენს იმ გჭირვებას, რასაც განსვენებული ითმენდა სასღვარგარეთ შეძლების უქეონებლობისა გამო. მაგრამ მან ყოველად დაბრკოლება დასძლია სამშობლოს სიყვარულისათვის. განსვენებული მოვიდა სასღვარგარეთიდან და ხელახლად თავს მიხანში ამოდებულ ძველ საქმეებს მიჭყო ხელი. განსვენებული შრომობდა ერთგულად, რაც შეეძლო.

მომალაჟმა შრომამ უდროოდ დაქანცა განსვენებული. სხვა შეძლების და მდგომარეობის კაცი ამ დროს მუშაობას თავს დაანებებდა და ნებიურულ ცხოვრებას მიეცემოდა და ამით დასუსტებულ სხეულს რამდენიმედ შეიმაკრებდა, მაგრამ ყველა ამაებს განსვენებული მოკლებული იყო. დიდ-სულობით ითმენდა იგი ყველაფერს და ასეთ უბედურების დროს ღვთის განკებით მოვლენილ იქმნა განსვენებული სანუგეშოდ, საამხანაგოდ და მის მოძველად და შემწედ მეუღლე მისი ანასტასია მიხეილის ასული თუშანოვი, რომლის წვალობით, დახმარებით და შემწეობით შეიძლო განსვენებულმა თავისი შეილები ადსრდა-განათლება. ქ-ნი ანასტასია შეიქმნა ნამდვილი დედა განსვენებულის ზირველი მეუღლიდან დაშორილი შეილებისა. და ეს გარემოება განსვენებულს ყოველი გაჭირვების დროს გულს უსხლისებდა.

მაგრამ განსვენებული ვერ ასცდა იმ მწუნარებას, რომელსაც ჩვენში, ჩვენში მარტო, კეთილი მოღვაწე და ზატიოსანი მშრომელი ვერ ასცილებია იმ ერთ გროვა ჯურის ბატონებს, რომელთაც თავის მოვალეობად ვუხდით ლანძღვა-გინება ზატიოსანი მოღვაწისა და ქება-დიდება გაიმეორა და ზირ-მოთხე კაცებისა. ამ ბატონებმა ისე შესამწევად იჩინეს თავი, რომ, ვკონებთ, ვინც ბრძა და ან ვრუ არ არის, უნდა ესმოდეს და უნდა სედავდეს ამ სასიხლარ ზირებს და მათ საქციელს. მართალია, დასაბამიდან ხალხისა ბორტოტება ნიანდაგ ებრძვის სიკეთეს, შური, ცბიერობა და სიდრუე ნიანდაგ ებრძვის ჭეშმარიტებას და სიმართლეს, მაგრამ რადაცა საუბედუროდ ჩვენში

ამეცნავედ აღვირი აიხსნა ამ მხრით თავ-გა-
ულობამ. დაბალსა და ზნე-დაცემულ ხალხში
რის ერთი ფრიად საზიხლარი ჩვეულება.
ანამ კაცი ჰცხოვრებს, მას განსვენებას არ ამ-
ეფვენ, ნიადაგ ლანძღვენ, ჰგმობენ და სასიკ-
ვილოთ არა შურთ. როცა ეს გამოიბლი და
ლანძღული კაცი ამ სოფელს ესალმება, შირ-
ლაღვე ეს გაიმეურა კაცები მიდიან განსვენ-
ბულის სატირლად და სამძიარის გამოსაც-
დებლად, ტირილის დროს ხმა-მადლა მო-
ხრობენ საზოგადოებას განსვენებულის დიდს
ნაყოფიერ სამასურს სამშობლოსა და სა-
ზოგადოებისათვის, მაგრამ ხშირად მდბაღ
ლხში ამ კაიძვერებს ნებას არ აძლევენ,
იმ მათ განსვენებული იტრონ, ან ქება-დი-
ბა შესასან. ძლიერ სასურველია, რომ და-
ლი ხალხის ამგვარ საქციელს წაბამდგეს
ენი ნასწავლი საზოგადოებაც და ჯეროვანად
ნციცხვადეს იმ ვაებატონების, რომელნიც
ჭდვითი სიტყვით ჯერ ლანძღვენ კეთილ
ღვაწით და შემდეგ სიკვდილისა ამაჟე შირთ
ა-დიდებან უემევენ. მაგრამ როდის მოვეს-
ებით, რომ ჩვენში საზოგადოებამ ჯერო-
ად შეიქოს, თუ ვინ არის მისი ერთგული
ღვაწი და ან ორგული?..

დემეტრე განტისკინოს, საჯაროო მძო-
რები, მართალათანა, საიაცა არა არს
აღლებ. ჭირი და ურჯ. შერი ხსენება მა-
დ დარჩება ჩვენ შორის სახატი კი შერი
ანების ნაყოფი ჩუ სს ხა ხმ. დაცულ კქ-

დევ. დ. დამაპიძე.

ზასუხი ბ. ექიმს ვასტანე დამაპიძეს*)

წავიკითხე თქვენი ჩემდამო ღია წერილი „მწყემ-
სის“ 22 №ში და „კვალში“ 50 №ში დაბეჭდი-
ლი რედაქციის შენიშვნით და სწორეთ უნდა მო-
გახსენოთ, ამ წერილმა ძრიელ გამაკვირვა და შემა-
წუხა კიდევ. გამაკვირვა იმიტომ, რომ გეწმის მო-
წმობის მიმცემი ექიმი გაზეთში საზასუხოთ მიწვევს
ქორზედ დამყარებულ „მოტივებისა“ გამო. შემა-
წუხა კი მით, რომ ამ წერილზედ ჩემდა უნებურათ
იძულებული ვაგხდი ახლად ქვეყანაში სამოღვაწეთ
გამოსულს ყმაწვილ კაცს მისთანა ზასუხი გოგო,
რომელიც, მგონია, დიდებასა და ქებას არ შესცენს
თქვენს სახელს, მარა რა ვაეწყობა! *Suum cuique.*

დავიწყებ მით, რომა თქვენი წერილი „რეკ-
ლამა“ მგონია ისე, როგორც დიდხანს შვრებოდა
ხოლმე ერთს დროს ერთი სამზღვარ-გარეთ ნამყოფი
ექიმი თბოლისში: „ვკურნავ მოკლეს დროში ყო-
ველსავე სნეულმას“ და აღრიცხავდა ხოლმე სხვა-
და-სხვა სნეულების სახელს თვით სიკვდილის ბრკა-
ლამდე. თუ ეს ასე არ არის რისთვის მეწამებო,
ვითომც მე ვფიქრობდე, რომ თქვენ ჩემს ადგილს
ეპოტინებთ და შიშით თავზარდაცემული ქვეყა-
ნას ამას შეეჩიოდე?

*) ამ ზასუხის გამოსაწვევად წერილს გ. დ.—მისს
მივეციოთ ჩვენს გამცემში ადგილი, ჯერ მისთვის,
რომ „კრებულში“ მის დაბეჭდვას ტენზურამ ნება არ
დართა, რადგან შურნაღის შრტურამის წინააღმდეგად
მიანია. სხვა ადგილობით ქართულ გამცემში-კი ვერ
მხებრნად სრულად მისი დაბეჭდვა. ჩვენ მივიღეთ ს-
ხეში ღია წერილის თავდატერილი კილო, მარტოვად
დაუენებელი კითხვა, და ვურთვერის გზით ვერ წარმო-
ვიდგენდით, თუ ეს თავზანანად დაწერილი ღია წერილი
გამოაწვევდა ბ-ნ საზოგადოებისაგან ანაირ ზასუხს, რე-
კორიერ მივიღეთ დასაბეჭდად თხოვნითურთ, რომ იგი
მიანცა და მიანც უკლისად იქნეს დაბეჭდილია. ჩვენ
დაწმუნებულნი ვართ, არც ერთი სხვა რედაქცია არ და-
ბეჭდვდა ამ ზასუხს გამოკლებულად, რადგანაც მასში
არის ისეთი ადგილები, რომელნიც სრულებით საქმეს
არ შეეხებან, და მასსადამე, დასაბეჭდიც არ არიან.
მაგრამ, რომ არ ითეჟქოს ბ-ნმა საზოგადოებამ და არც
მკითხველ საზოგადოებას აფიქრებინოს, ვითომც ჩვენ

თორმეტი წელიწადი იქნება რაც ამ სამსახურში ვარ და თუ გინდა ბევრი კარგიც არ გამოკეთებობს რა, არა წამახდენია რა მანაც და არა მგონია პან-ლურის ცემით გამომაღონ! ანა თქვენ რა გააკეთეთ გეწყობისთვის შესანიშნავის მოწმობის მიცემას გარდა, რომ მოგიწვიონ, თუმცაღა ეს ადგილი თქვენ, რა საკვირველია, უფრო დაგემზრობათ.

ჩემი თქვენდამი შიში კი არა, ეს თქვენი მოწმობა არის მიზეზი ამ აყალბაყალის ატეხისა და შეუღღვეთ ამ თქვენგან აღძრული კითხვის გამოკვლევას.

შარშან აგვისტოს მომივიდა უფროსი ექიმისაგან მოწერილობა, რომ დაწვრილებით მიმეცა პასუხი საჩივრის თაობაზედ, რომელიც ბეს. გეწყობის მიუერთმეფია რკინის გზის უფროსის ბ. ვედენევისათვის. და რომელშიც იგი აცხადებს, რომ მე და ჩემი ფერწალი ივანოვი მივექმეთ მას ძლიერს სტეკით, ავათმყოფათ არ ვიცანთ და „ბილიტუნშიაღ“ ჩაუწერეთ, რომ ავათმყოფობას იგონებხო. იმავე საჩივარში გეწყობე სწერს, რომ მე ძოვილ ავათ ვაზნდი ხუთს აგვისტოს იმას შედგე, რაც სამსახურის აღსრულებას დრფს უკუში მწერი ჩამიდგრა, მაგრამ ათს აგვისტომდის ვითმენდი ავათმყოფობას და სპ-

მიუდგომელობა ვერ გამოვიჩინეთ ამ შეთხვევაში, დავამიხიჯეთ მისი ზახუხა, და არ მივეცეთ დანისძიება თავისუფლად გამოეთქვა ეგულა ის, რაც მას ჰქურდა,— ამისათვის იძულებული ვართ მთლად დავებუდეთ ეს ზახუხა უტეგულად; ასე რომ რეაქციის მოაგლეგლასაც-გი—წერდიას სლავაინის ცაკვრას—არ ვგებთ.

ბ-ნმა ნახარფმა ეს ზახუხა სწორედ ამ დრფს წარმოგვიდგინა, რადესაც დეკემბრის №-რი ჩვენი გამოცემისა დაბეჭდილი იყო, ამისათვის შეაკვიანდა ამის დაბეჭდვას. ვინადაცან შემიღვეა №-რი თებერვლის შეს რიცხვამდე არ გამოვა, ამისათვის ვ. დ—ძის ზახუსსაც აქვე დაუთმეთ ადგილი. და ამით ვსწამთ სრულად ამ საქმეზე ყოველგვარ პოლემიკურ წერას. დაწმუნებული ვარო, რომ დავიბრებულე შეითხველ საზოგადოებისათვის ეს კითხვა და ისიც სკამად გამოვრეკული იქნება, თუ სდ არის სიმართლე და სდ არის უმართლებია. და თუ მარტო წერადმასემს და მეტადრე „მიმეკების და ნიშნების“ დაკლებას მიაქცევს უურადლებას, მაშინ-კი რასაკვირველია კითხვა არ გათავდება, რუსული დრმატიკის კანონებს საბოლოო გამოვრეკვამდე, და ამას სმად ბუერი დოდინი დასტადრება...

რედ.

სსუწრდ არ გამოვდენია. ათს კი ავიღე „ბილიტუნში“ და მივედი ფერწალ ივანოვთან შეწყობის მისაღებათ, მაგრამ ივანოვმა ავათმყოფობა ვერ გამოიწრო და ცილიც შეწყობა, ავათმყოფობას იგონებო. 12 აგვისტოს მეორეთ მივედი ფერწალ ივანოვთან და მაშინ ის ძოვილ გამიწყობა, გამლანდა უშვების ენითა და მიბრძანა, რომ მივექცულიყავი რკინის გზის ექიმთან ნახაროვთან ქუთაისში და მეც იმ დღესვე, ესე იგი თორმეტს აგვისტოს ვიყავი ექიმთანო, მაგრამ იმანაც ვერ გამოიწრო ჩემი უტეგლება და თითქმის იგივე ზახრი გამოსთქვა, რაც ივანოვმა და მხოლოდ მომცა რაღაცა მცირედი „კაპლები“ უკრში ჩასასხმელად; სამუშაოსაგან კი არ გამოათვისულეთაო.

შემდეგ ამის გეწყობე თავის საჩივარში ცილს სწამებს ფერწალ ივანოვს, ვითომც იგი სახეფიფო წამლებს კერძო პირებს აძლევდეს და მოსამსახურეებს კი უსინდისოთ ემპრობოდეს და თქვენ კი ბ. დამბაშოძეს გიძლენის დიდს ქებას და დიდებას და თან მაღლობასაც, რომ დაისხენით იგი არა თუ ტანჯვისაგან, არამედ სიკვდილისაგანაც. აქვე დასძენს გეწყობე, რომ ამ ჩემსა და ჩემი ფერწალის ურიგო საქციელს ყურადღება მიაქციონ და გეროლიანთ დავსაჯონ და ამის კი დაუბრუნონ ის 15 მანეთი, რომელიც მს თქვენ საქმით მოვარათათ. ამ საჩივარში იყო ჩაღებული თქვენგან ხელმოწერილი მოწმობა რომელიც თითქმის ყოველსავე საჩივრის მუხლს ამტკიცება *]. მე იმ დრფს, ბ. დამბაშო, თქვენ ვერ გიცნობდით, თუმცაღა „მწყემში“ კი ბევრჯერ მქონდა წაკითხული თქვენს მრავალ დეკლარაციას მიმართებულ შორაანის მაზრაში და ამის გამოც ვერ დავაჯერე ჩემი თავი, რომ მოწმობა თქვენი შედგენილი ყოფილიყო. ნება მომეკო(თ) გერ გაავსახროთ ის თქვენი მოწმობა და მეცმე ვავტენობოთ იმ პასუხს, რომელიც მიგსწერე ჩემს უფროსს ექიმს.

მოწმობა *).

მიეცა ესე რემონტის მუშას კავკაზის რკინის გზისა ბესარიონ მაქსიმეს ძეს გეწყობეს მას შინა რომელ, მოიქცა რ. იგი წინაშე ჩემსა 12 აგვისტოს წარმოადგენდა ყოველსა ნიშნებსა („სიმტომებსა“) ტანჯვისასა გამოწვეულიხა გარეშე სხეულისა გამი-

* ეს თხოვნა გეწყობისა და მოწმობა დღეს ჩვენს ხელშია და სანამ ისინი უფროს ექიმისათვის არ დამბრუნებია, ვინთვისაც სინტერესია, შეუძლია წაიკითხოს. ავტ.

* ამ მოწმობაში ნიშნები, ესე იგი წერტილი და მძიმე, ანუ მარტო მძიმე თქვენი არის და ჩვენ არ ჩავიმატებია. ავტ.

მდებარის მარჯვენასა ყურსა შინა, რომელიც და-
წყოვნილობით ნაზოვნი იყო ჩემ მიერ გასინჯვითა
ყურის ხერვლისა რომელმანაც აღმოაჩინა ნაწილნი
მწერისა თვით სახაურა (баранная переноска)
აკის წინ; რომელ ნაწილნი გამოვლულინი მტკიავ-
ის ყურისაგან ცხადით გვიან ნაწილთა გვირანი
დიდის მწერისა რომელსაცა შევძლო იქ მესვლა
მხოლოდ ცოცხლით მყოფს; ამასთანვე დანაკუწება
მწერისა ნებას არ მაძლევს გამოვსტევა გარდაწყვე-
ტილობით უკანასკნელის ბუნებაზედ; რომელ ავთ-
ენტობას ამგვარი ტანჯვისას რომლის თავდაპირ-
ველ დასაწყისად შეიქმნა ვარემუ სხეულის ყოფნა,
რომელიც უმაღლეს ხარისხამდის სტენდა ყურში,
უნდა მიეყენებია ავთომყოფისათვის მრავალი და
ძირელი ტუკივლები გარდა კატარალურის სიმსივ-
ნისა ყურის ხერვლისა, რაცა შეიქმნა მიუტელებელ
შედეგად თავმსებებულისა და ავთომყოფისა დრსუდ
შეპტობასა; რომელ მოვიდა რა იგი ჩემთან მეშვი-
დნა დღესა ზედა ტუკივლის დაწყებისა ავთომყოფი
გახურებულად იყო ჩემ მიერ აღმჩინებლის შემოქმედით,
რომელიც შეადგენდა გარემუ სხეულის გამოვლენასა
და ზედი ზედ ყურის გამორეცხას, და ამასთანვე
ნაწილნი ყურიდან გამოვლულინი მაქვს უყენებლობით
შენახულნი თუ ვინიცობა საჭირო შეიქმნა მათი
წარდგენა, რასა შინა ხელს ვაწერ ექიმნი ვახტანგ
დავითას ძე ლაშაშვიდ. 12 აგვისტოს 1898 წელს,
დ. ყვირილა.

ბევრი ვცვადე ეს თქვენი მოწმობა ცოტა უფ-
რო აზრინათ გადათარგმნულიყო და თან „ორგი-
ნალის“ ხასიათი დაკლუყოფილიყო, მაგრამ არ
მოხერხდა, იმნიერი რუსულის ცნით არის დაწერი-
ლი. თუ მამა რედაქტორი ღამბაშიძე თავის პა-
ტიცემული ჟურნალში იმდენს ადგილს მითავაზებს,
რომ ეს მოწმობა რუსულათაც დაეტობს ძლიერ,
მადლობელი ვიქნებო და მაშინ ვდარბავენ შემეშ-
ებებს, რომ განგებ უაზროთ გამეხადოს თქვენგან
მიცემული მოწმობა. *)

გნლა, ბ. ვახტანგ, წაიკითხეთ ჩემგან გაგზავ-
ნილი უფროს ექიმთან პასუხი გეწიძის საჩივარზე.

*) აღვადად ავასრულებდით ბ. ნ. ხაზარდვის თსფხას,
რომ მას მოწმობის ნამდვილი წარმოდგენის და არა ზი-
რი, რომელიც არავისკან ან არის დამოწმებული. და
თუ ეს ზიერი ნამდვილია სწორი არის, ვეგდას შეუძ-
ლია, მობრძანდეს რედაქციასი და ამ ზიერს შეადაროს
ორვე თარგმანი (ესეც და ამის სახასუხო წერილში
მოყვანილიც), და თვითონ განსჯეს, რომელი არის
უფრო სწორი და მართებული. რედ.

ქვიდან ცხადთ დანახაბთა(?) რომე თქვენზე ცუ-
დი ჰაზრისა არ ვყოფილავარ და სანამ საჩივარი არ
იხსნა, მე თქვენ იმ მზაკერული მოწმობის „ავტორი“
არ მგონებინართ. აი ის პასუხი. «ბესარიონ გეწიძე
ყოფილა ფერშალ ივანოვთან ასის აგვისტოს და
უთხოვინა ხუთის დღით მუშაობისაგან თავისუფ-
ლება ყურის ავთომყოფობის გამო. ივანოვს, რო-
მელსაც ისეც კანონით აქვს აღკაძალელი მოსამსა-
ხურე პირების განთავისუფლება ექიმის დაუკითხავათ,
არ უცდინა გეწიძე ავთომყოფათ, ჩაუსხამს ყურში
გამბზარი ქაფურის ზეთი და გაუშვია. მესამე დღეს
გეწიძე კიდევ მოსულა ივანოვთან და მოუთხოვინა
განთავისუფლება საშახურისაგან, მაგრამ ამ შემთხ-
ვევაშიც ივანოვს უარი უთქვამს და ურჩევია ჩემთან
მოსვლა. როგორც ყველა მოსამსახურე პირმა იცის
ჩემს „არიონში“, მე ყოველ ორშაბათობით მივდი-
ვარ ხოლმე ყვირილაში, სადაც ვღებულობ ავთ-
ომყოფებს. ათი აგვისტო ის დღე იყო, როდესაც მე
იქ ვიყავი და როდესაც გეწიძეს, რომელსაც «ბი-
ლიუტენი» იმ დღეს იქვე აეღო გზის ოსტატისაგან,
აღვილით შევძლო ჩემთან მოქვეყულიყო თავის
ავთომყოფობის შესახებ, თუ მას მართლა ექიმობა
უნდავოდა და არა მხოლოდ თავისუფლება „ბილიუ-
ტენითა“. თარგმნეს აგვისტოს კი ის ჩამოვიდა ჩემთან
ქუთაისს და მე კიდევ შევამოწმე ის. მტკივანის
ყურის დაწვრილებითმა გამოკვლევაეც ცხადთ დამა-
ნახა, რომ გეწიძეს არაფერი საყურადღებო ავთ-
ომყოფობა არ ემჩნეოდა და იმას კიდევ არ უხსენ-
ებია ჩემთან მწერის ყურში ჩაძრობა. რადგან გე-
წიძე საზოგადოთ ჯანმრთელი იყო, არ ქონდა არც
საზოგადოთ და არც ადგილობრივი სისხლე, მისი ყუ-
რის ღარი სუფთა იყო, სმენა კარგი ქონდა, მე იგი
ვიკანი ავთომყოფის „ნეიროალგიათა“ (neuralgia tym-
panica), დაუნაშენ ყურის გამორეცხათბილი წყლითა
და „კაბლიტი“ ყურში ჩასახსნათ (კოკაინი გლიცე-
რინში გადნობილი). ყოველივე ამის საბუთებს აქვე
გვზავნი: ერთს ნაქვრს «ბილიუტენისას» და აღმო-
წერილობას საექიმო დათვრიდან (правдивая книга).
«როგორც სჩანს გეწიძის საჩივრიდან, იმას
მწერი უნდა ჩასძრომოღეს ყურში 5 აგვისტოს,
მაგრამ ათამდის ამ აწუხებდა(!), ათს კი გამოუცხადა
ივანოვს თავისი ავთომყოფობა და მოსთხოვა უფრო
განთავისუფლება, ვინემ საექიმო შემწეობა და რო-
დესაც როგორც უარი მიიღო, წამოვიდა ჩემთან ქუ-

თაის და მჭიდვად სადამოყრდ 12 აგვისტოს, (მე ვლენ-ბულომ მოსამსახურე პირთა საღამოს 6 საათიდან 8-დის, რადგან ამ დროს მოდის ქუთაისის რკინის გზის მატარებლები ტყიბულიდან და ყვირილიდან), მოწმობას კი აქვს მიტეხული ფერიადში იმავე 12 აგვისტოს, თუმცადა თავის სახეგარეში ანხასს, რამ ეს იძულებული იყო იმის შემდეგ მიტეხულიყო კერძო ექიმთან, რადგან მეტ ვერ ვარგე ჩემის ჰატარა „კაბლეითა“. ექიმის მოწმობაში ნათქვამია, რომ გეწამე გამოეცხადა ბ. ღამბაშიძის 12 აგვისტოს შემვიდეს დღევნ შემდეგ ავთაგანდომისა ყურის ხერვილს „კატარალური“ ანთებითა და გარეშე სხეულითა ყურში. „ყოველსა ამას, ამბობს ბ. ღამბაშიძე მოწმობაში, (გამოუწვევია უკიდურესს მდგომარეობამდის ავთამყოფობა და მიუყენებია მისთვის მრავალი და ძრიელი ტკივილი, რაიცა არის აუცილებელი შემდეგი თავის დროზედ უქემით და უყურადღებოთ ავთამყოფის დატოვებისა).

ჭებრონოლოგია ამ მოწმობის ერთბო არეულია და მოითხოვს ცოტა გამარკვევას ჩემის მხრით. 12 აგვისტო არის სწორეთ მეშვიდე დღე გეწამის ავთამყოფობისა, თუ ჩვენ მივიღებთ მხედველობაში, რომ ის მართალს ამბობს და მწერი შეუძგრა ყურში ნას აგვისტოს, ამ თანმეტ აგვისტოს ეს კაცი იყო ჩემთან ქუთაისში, როგორც სანას აქ წარმოადგენილი „დოკუმენტისაგან“ (ბილიუტენის ნაქერიდან) და ავთამყოფობა მე ვერ შევამჩნიე. ავირილაში კი მისი დაბრუნება შეუძლებელი იყო 13 აგვისტოს დადამდის და მეტადვე მოწმობას მიადება ბ. ღამბაშიძისსაგან, რომელსაც არა თუ გარეშე სხეული ამოულია ყურის ხერვილიდან „კატარასთავისაგ“ უქემობისა რამოდენიმე ვუწას კამარეგხეათს. ეს ურიგო „ჭებრონოლოგია“ და ვერათვე ეს ურიგო მოწმობა, რომელსაც უფრო ზომოდენელი რაქმის სასიათი აქვს, მე მიძულვებს ზოგიერთი ჩემი ექვი გამოვსთქვა შესახებ ამ საქმისა“. ჩემგან და ჩემი ფერშლისაგან რომ ვერ მიილა გეწამემ გასამართლებელი საბუთი სამუშაოზედ გამოუსვლელობისა, რისთვისაც იმას გზის ოსტატმა ჯარიმა დაადო, განიძრახა ავთამყოფობის მოწმობის შოვნა კერძო ექიმისაგან და მით თავის გამართლება, მაგრამ, როგორც ეტყობა მისგან წარმოადგენილ მოწმობას, ეს იმან ვერ მიახერხა. (მე დავეკითხე გეწამის თაბაზედ გზის ოსტატს და იმან მომწერა „აფიკალურათ“ შემდეგი: „გეწამე ძრიელ უხერო მუშა არის, მუდამ იგონებს სხვა და სხვა მახეგებს, რომ მუშაობა თავიდან

აიცილოს და თან დიდი „კლიაუნნი“ ხასიათის კაცოც არისო. ამის დასამტკიცებლათ შემიძლია მოგახსენოთ, რომ მან ერთი წლის წინეთ შეიტანა საჩივარი ენდარმთან განსვენებულს საეან ლზე (ანგარიშის მწარმოებელი იყო მესამე „უჩასტისა“), ვითომც მას ჯამაგირის დაირგების დროს ფული დაეკლოს. გამომძებამ დაამტკიცა, რომ მისი საჩივარი სრულიად უსაფუძლო იყო“. იმავე ოსტატისაგან შევიტყვე, რომ გეწამე იმის შემდეგ, რაც მოწმობა ემოვნა, ძრიელ გვემტკებოდა თურმე მე და ჩემს ფერშლს“.

„ოჯგბში თითო მახინჯი არაოდეს არ გამოილევია, ამბობენ და მგონია, გეწამე უნდა ეკუთვნოდეს იმ გვარ ხასიათის კაცს, რომელსაც შრომა არ უყვარს და სამსახურში იოლათ უნდა გამოვიდეს და რადგან ამ გვარ პირს თავისი არ გაუფიდა და მისი ავთამყოფობა კანონიერათ ვერ იცნეს და თან კიდევ ჯარბი დაადგეს, მან მოინდომა ავთამყოფობის მოწმობის საშუალებით თავის გამართლება და ამისთვის შეეძლო მას ყოველივე სიგლახე ჩაედინა ექიმის მოსატყუებლათ, თუ კი გაუფიდავია. მე კი ვფიქრობ, რომ წარმოადგენილი მისგან მოწმობა ექიმის ნაწერი არ უნდა იყოს, რადგან იგი არის იმოდენათ უმეტრულის ენით და თან მზაკერული მიმართულებით სავსე, რომ უფრო ადვილი წარმოსადგენია, ის იყოს ნაწერი ვინმე მაწანწალო „ადუკატისაგან“, ვინმე კანონმდებლის და გონება განსილის ექიმისაგან. მე ვთხოვთ, მაზრის ვეროლის საშუალებით შეიტყვოთ, მართლა ეს მოწმობა ბ. ღამბაშიძის მიუღია, თუ არა? შემდეგ შეგიძლიათ დაამავლოთ დამტკიცება ჩემი სიმართლისა და მოწმობის სიყალბისა. ამასთანვე ისეც უნდა მოგახსენოთ, რომ მე ოცი წელი ექმი ვარ და არაოდეს არ მინახავს, რომ მაგვგარი მოწმობა ექიმს ვისმესთვის მიეცეს. ბ. ღამბაშიძისთან მე პირადი ნაქობობა არა მაქვს, ვინც მოლოდინ, რომ დღე ხანი არ არის რაც იგი ყვირილაში ჩამოვიდა და არ შემიძლია დავიჯერო, რომ იმან იკადროს სრულიად უსაფუძლოდ უტყობა ამხანაგის გალანძღვა „აფიკალურ“ მოწმობაში და ისეთი უმწერი ენით, რომლითაც მოწმობა არის დაწერილი“.

რადგან საქმე საჩივარზე მივიდა, მე ვთხოვლობბ თქვენგან დაწერილებით გამოიკვლიოთ იქმნის ეს საქმე და დამნაშავე სასტიკად დაიხაროს და ამით შეიძლება სურვილი მზაკვრობისა დაეკარგოს მათ, ვისაც პატიოსანი შრომა და მოღვაწეობა დავიწყებია, სინიდისი დაუკარგავს და უსაფუძლო საჩივრები დაუწყე“.

ეს გახლდა ჩემი პასუხი გეწადის საჩივრით გა-
მოწვეული. აქედან თქვენ ბ. ვახტანგ, ცხადათ და-
ინახავთ, რომ მე სრულიად აზრათ არ მომსვლია,
რომ თქვენზე დამედვის ბრალი, როგორც „ავტორ-
ზე“ იმ „კლიაუნ-ური“ მოწმობისა, რომელიც საქ-
მეში არის. ან რათ გიკვირსო, რომ მე, რომელსაც
იმ დროს თქვენი პირადი ცნობა არა მქონია, მო-
ვინდომე შემეტყუა მასრის უფროსის საშუალებით:
თქვენ იყავით „ავტორი“ მოწმობისა, თუ სხვა ვინ-
მე, ვისაც მზაკვრობა პროფესიათ გაუხდია? სანამ ეს
მიწერი-მოწერა ტრიალდება ჩემსა და უფროს ექიმისა
შუა მე მომივიდა მოწერილობა ბ. უფროსი ექიმისა
სახაროვისაგან 15 ანგრიდგან 1899 წ. № 218,
რომელშიაღ შექრს, რომ მასრის უფროსის საშუალებით
შეტუბაბ ამაისა, თუ მოწმობა ვაისა დაწერდიათ სკარდ
ადარ არისო, რადგან ბ. დამაშაქმე გამომავსაგან თხო-
ვას *), რომ დაწინაშე რკინის გზის „უჩსტკის“ ექი-
მათ და ამ თხოვნის ჩედა რომ შეგადრე მოწმობის
ხელს, ცხადათ დაწინაშე, რომ მოწმობა ბ. დამაშაქმე-
საგან არისო დაწერდიათ**)

ამას შემდეგ კი ჩამივარდა ენა და აღარ ვი-
ცადი, რა მეფიქრა თქვენზე და თქვენ დიდ მოლ-
ვაწობაზედ, რაზედაც მრავალ რასმეს გვაუწყებდა
ხლომე მამი თქვენის ჟურნალი „მწყემსი“. ვამჯო-
ბინე ამხედ ლაპარაკის მოსმობა და დაუფრეე ჩემს
ახლო მეგობრებს—ექიმებს, რომელთაც თქვენნი მო-
წმობა და გეწადის საჩივარი წაიკითხე, რომ თქვენ
ამგვარი მოწმობის მიცემა გამოუცდელით მოვი-
ვიდათ. მე ყურადღება არ ვათხოვე არც იმას, რომ
ბ. ჩვენმა მოვსანმა აკაი წერიტელმა ერთ პატრე-საცემ
ოჯახში ილაპარაკა, ვითომც თვითონ დასწრებოდეს,
როცა თქვენ გეწადეს ყურიდგან ერთი დიდა მატლი
ამოუღეთ და სიკვდილისაგან იხსენით ავთომოკუფი
ჩემგან და ჩემი ფერმლისაგან სიკვდილამის მიყუ-
ნილი. მე ეს ნალაპარაკევი ბ. აკაის მიმხინია მის
ჩვეულებრივ პოეტურ ოცნებათ და არც დღეს მო-
ვიხსენებდი ამას, რომ თქვენ ღია წერილი არ და-
გებექდათ.

*) ჩემდამო ღია წერილში უარს რისთვის ამბობთ შე-
სახებ სამახურის თხოვნის რკინის გზაზე? ავტ.

*) ჩვენ მოვსახევეთ ბ. ნახარაგს, რომ გამოკო-
ხოვა დაწინაშედა თხოვნის პირი თავისი უფროსი ექიმი-
საგან და მან, როგორც ვიცით, კიდევ გამოათხოვა, მ-
გრამ თხოვნის პირი მან ვერ მიადე და დაწმუქნული
ფართ, ვერც მიადეს, რადგანაც არავითარან ამნადი
თხოვნას არ უყოფდა.

რედ.

რაც შეეხება თქვენს გულმტკინვალებას დაბა-
ლი ხალხისა შესახებ და ზნეობრივს თქვენს მოვა-
ლეობას და ყოველ ამგვარ შემთხვევაში საშუალების
აღმოჩენისა ამახედ ლაპარაკი საქირო არ არის, რად-
გან მე თითქმის ოცი წლის განმავლობაში ვშრო-
მობ ქუთაისის გუბერნიაში და თუ აქამდის ზნეო-
ბით მახინჯი ვიყავი, დაბალი ხალხისა მზავრელი,
სულით და გულით ღატაკი, მაშინ თქვენი ქადგება
მე ველარ გამაწორებს და ისევ სჯობია ბოლომდის
შევიწახო ის ხსიათი, რაც აქამდის მქონია.

დასასრულ რამდენიმე კითხვა უნდა მოგმარ-
თოთ და იმერ მაქვს პასუხს მიმოძებო.

1, ნუ თუ თქვენ მართლა გგონიათ, რომ ქარ-
თველი მუშა ვერ იცრუებს და არც ავთომოკოფობის
მოგონებას იკადრებს, თუ ეს ფრაზები დაგიწერიათ
ბავშვების გულის მოსაგებათ?

2, ნუ თუ მართლა გეწადეს, ამ ღარიბს და
პატრონის მუშას, როგორც თქვენ ის გიცნით,
თქვენ გამოართვით 15 მან., ერთი თვის მისი ჯე-
მაგირი ყურის გამოტრეცხაში, როგორც ის ჩემს მთა-
ვრობასთან სჩივა და ჩემგან ამ ფულის დაბრუნებას
თხოულობს, თუ ჩვეულებისამებრ სტყუის გეწადე და
თქვენ კი სრულიად უსაფუძლოთ გულმტკინველად
თავის თავისა და ჩემი ჯვარცმა მოინდომეთ?

3, რისთვის და ვისა წასარდგენით შეინახეთ
გეწადის ყურიდგან გამოღებული მწერი?

4, რობა ხსნით თქვენ, რომ ვინმე მწერი ცო-
ცხალი იყო გეწადის ყურში და ფართხლობდა, არ
აწუხებდა მას, და როცა მოკვდა, და დაიხსნა ნა-
წილ-ნაწილად ისე, რომ გამოცნობაც ვერ შესძე-
ლით, მაშინ სასტიკი და აუტანელი ტკივილი აუტ-
ყდა გეწადეს?

5, ესეც მიბრძანეთ, ეხლა მაინც გამოცნობი-
ლი გყავსო ის მწერი, თუ არა? ჩვენგებურია ვგ მიწე-
რი, თუ ტროპიკის ქვეყნიდგან მოფრენილი? ნუ
გეწყინებათ კი ეს ჩემი მოხსენება და ამ მწერის
ამბავი მაგონებს ერთს ძველ თხზრის უფროსს, ჩვენე-
ბურსავე კაცს. ამ ოცი წლის წინეთ ოსმალიეთთან
ომის დროს, მან მოახსენა გუბერნატორს რომ
„ჩემდამი რწმუნებულს მასრაში ერთი ძრიელ საექ-
ვო და სამიში კაცი დავიჭირეო. ის არის თეთრი
არაბიო და არც ერთს ქვეყნურს ენაზე არ ლაბა-
რაკობსო, ამიტომ გთხოვთ თარჯიმანი გამომიგზე-
ნოთო“. Dixi et animam levavi.

ექიმი დიმიტრი ალექსანდრეს ძე ნახარაგო.

პასუხის პასუხი

ბ-ს შედარებისა დაქვარის ნაწარმის.

წივიკითხე თქვენი გრძელი და მეტად გრძელი პასუხი, ვიკულისხმე, რაც იყო საველისხმო და ვი-ოცე, რაც იყო გესაოცარი მასში, ხოლო მეორე პირველს სპარობდა... საზოგადოდ, არა თუ ჩვენში, ზოგიერთ, ჩვენზე უფრო დაწინაურებულ ქვეყნებშიდაც-კი მოსდით ეს სისუსტე, რომ სადავო და საკამათო წერილებში ხშირად ასცდებიან ხოლმე პირდაპირ მთავარ საგანს და სულ სხვას, ნამდვილ საქმეზე დაშორებულს გადევნებინა ხოლმე ეს ზემოხსენებული პასუხი ერთ-ერთი საამისო ცხადი მავალითა. მე ჩემს ღია წერილში მთავარ აზრად გავატარე შემდეგი: 1) ხმები დადის, „ვითომც მე განზრახ მიმეცეს მუსისათვის მოწმობა ასაჩივლებლად, რომ მევე თქვენ ადგილზე, ე. ი. რკინის გზის ექიმობაზე, დაგჯიბრებოდით“... და 2) „რას უნდა მაიწიროს კაცმა, ან ვის უნდა დაწამოს ამ ხმების ავტორობა?“... „ეი ამაზედ ვითხოვ მორჩილად პასუხს, რადგანაც ამ საქმის გამორკვევა ერთნაირად საქმისა ჩემთვისაც და თქვეთვისაც-მეთქი“. აი ეს იყო მთავარი საგანი, თქვენ-კი სულ სხვანაირად გაგივით ჩემი თხოვნა, ან და განგებ არ მოგიწადინებიათ მისი გაგება. იმის-და ნაცვლად, რომ მოკლე, მოჭრილი პასუხით ადვილად გამორკვეულიყო საქმე, ვაცხარებით მრავალ რაიმესათვის ჩავივლიათ ხელი და რამდენად ზეღო-საველები საფუძვლები მოგიძებნიათ—ამას ადვილად დაინახავს მკითხველი, თუ-კი კოტაოდენ მოთბინებდას არ დაგვმადლის და ჩვენც ჩავგყვება ამ სტოქოჰმების დასასრულამდე მოუწყენელის და მოუქნცავის ყურადღებით.

ბევრს რამეს თქვენი პასუხისას სრულებით მოუხსენებელს და პასუხ გაუცემელს დავტოვებდი, როგორც უღედლოს და მხოლოდ სიტყვის ბარაქად მოტანილს მაგრამ სამწუხაროდ იძულებული ვარ, ჩემის სურვლის წინააღმდეგ, მიანც შევიჩრდე თვითველ თქვენ წერილის მუხლზე, რადგანაც საზოგადოება ხშირად გაუყუებას სიმტყუნის ნიშნად გულისხმობს ხოლმე. ანაირად ძალა-უნებურად თქვენს არა-სასურველ მავალითს—მრავალ-სიტყუ-

ობას უნდა მიგებოდ და ამით დროებითად ნამდვილ საკამათო საგანს ავსცდე.

გვიხსენით ჯერ მოკლე ყოველივე ის, რაც არის მოხსენებული თქვენს ზემოხსენებულ პასუხში:

1) განცვიფრებულხართ, რომ „მოწმობის მიმცემი ექიმი ვაზეთში საპასუხოდ გიწვევს ქორზედ დამყარებულ მოტივებისა გამო“.—თქვენის აზრით, რაც სამსჯულოს წესით და ფიც-ქვემ ჩამორთმეული მოწმების ჩვენებით არ არის გარდაწყვეტილი—ყველაფერი «ქორზედ დამყარებული» იქნება. ჯერ ერთი რა იცით, რომ ქორია და არა სანდო პირებისაგან გარდამონაცემი სარწმუნო ხმები? 2) შეწყუხებულხართ და ამბობთ, რომ „იძულებული ვავხდი ახლად ქვეყანაში სამოღვაწეოდ გამოსულს ყმაწვილ კაცს მისთანა პასუხი გიგო(თ), რომელიც დიდებასა და ქებას არ შესძენს თქვენს სახელს“... ამაზე-დაც სწორედ ტყუილად გარჯილხართ! მადლობას მოგახსენებდით, რომ მე ჩემ მთავარ მიზნად ჩემის სახელისათვის დიდებისა და ქების მოპოვება მქონდეს დასახული. მაგრამ არც ერთი და არც მეორე მე არაფერ საწუგარო ხილად მიმაჩნია და მასვე რომ მიუძღვნათ ეს სურვილ-წადილი, ვისაც ეს ღიად რამედ წარმოდგენია—საუმიჯობსო იქნება. საამისოდ ჩემდა მომართ წარმოვლენილი ვულშემატიკეობის გრძნობაც თქვენვე მიიბრუნეთ. თუ ასეთ წერილმან საქმეს შეუძლია აღამიანის სახელის დამცირება—და თუ საზოგადოებაც ასეთი დაუვიკრებელი და აჩქარებულია, რომ ასეთის მკირე რაიმეს გულისათვის ასობს სააუგო კიბოს აღამიანს, მაშინ ამაზირ საზოგადოებისა ამ თუ იმ მსჯავრს არავითარი პატივიც არ უნდა სცეს აღამიანმა...

3) იწყებთ მით, რომ ჩემ წერილს „რეკლამა“-ს უძახით, „ისე, როგორც დიდხანს შერებდა ხოლმე ერთს დროს ერთი სამზღვარ-გარეთ ნაწყუთი ექიმი თბილისში: „ეკლანავ მოკლეს დროში ყოველსავე სწულელბას“ და აღრიცხავდა ხოლმე სხვა-და-სხვა სწულელბის სახელს თვით საიკდილის ბრჭყალამდეო“. ნეტავი ვიცოდე, რა ლოლიკური აზრია ასეთ მავალითის მოტანაში და ან რა ღრმა განზრახვა წაუმიძღვარეთ მას?! ოხუნჯობა არ არის, რომ გავიცი-ნოთ, არა და გამოურკვეველია სწორედ ამისი მიუწოდებლობა! ეს, ბევრ განმარტებას რომ არ გამოგვიკიდოთ, მტკნარი და ტლანქი სიცრუე არის. ვერ წარამომიდგენია ვერაფერ, ექიმი, რომ ზემოთ

აღნიშნულ რაიმეს აცხადებდეს. აბა, დაასხვლეთ ნამდვილად, ვინ იყო და ან როდის იყო ასეთი ექიმი? ამას არ იზამს არასოდეს არა თუ სამზღვარ-გარეთ ნამყოფი ექიმი, არამედ ისეთი-კი, ვინც ქუ-თაისსა და კავკასიის რკინის ზხასაკ-კი არ გაპზორე-ბია. ეს არის გაქირღვა არა მარტო მისი, ვის საპა-სუხოლაც ეს უცნაური მგალითი მოგვიყვანიათ, არამედ მთელი საექიმო წოდებისაც-კი.

4) „თუ ეს ასე არ არისო, რისთვის მეწამებით, ვითომც მე ვფიქრობდე, რომ თქვენ ჩემს ადგილს ეპოტინებით და შიშით თავზარ-დაცემული ქვეყანას ამას შევიჩოდე?“ ამბობთ თქვენ. განა ჩემ ღია წე-რილით მე თქვენ გეწამებოდით რამეს? იქ ცხადად იყო ნახსენები მხარლოდ ეს: „ვის უნდა ადუწამოს ამ ხმების ავტორობა?“—მეთქი, და თქვენ-კი უფთოდ თავის თავზე მივიღიათ. როგორ იმასავით მოგდისთ, რომელმაც ქუდს ხელი იტაცა, სხვის შეძახებაზე: „აროქა, ქურდს ქული ეწვისო?“

5) საფუძვლად თქვენი თორმეტი წლის სამსა-ხურასაც-კი იხსენიებთ, და მე-კი ეს მივიყრს, რა საჭიროა ეს პასუხის გამოსაკვეველად? ეს ხომ კარგად იქნება ანუხსული თქვენ ნამსახურებით სიამი და მე რად უნდა შეირღვეოდეს ეს ცნობა? მე ეს არაფრად საინტერესოდ არ მიმანჩია.

შემდეგ მოგყავით ვრცლად მუშის საჩივარი, რომელსაც არაერთი მნიშვნელობა არა აქვს. მე არ დავებებ არც მას, რა იჩივლა გეწამემ და არც არის ეს ჩემი საქმე. დიდ უმართებულობად მიმანჩია ექიმისათვის ბრალმდებლის ქერქში ჩაჯდომა და აღდამიანის განსასამართლებლად გალაშქრება. ეს სრუ-ლიად დაშორებულია ექიმის ნამდვილ მიზანსა და დანიშნულებას. „თქვენგან ხელმოწერილი მოწმობა თითქმის ყოველსავე საჩივრის მუხლს ამტკიცებდა“ო, ამბობთ. ვითომ რატომ იხსენიებთ ამას? ეგების ისიც კი გინდათ დამწამოთ, რომ მოწმობის მიმცემი უფთოდ თხოვნის დამწერთან რაიმე კავშირის მე-ქონე უნდა იყოს? თუ არა და, რა სათქმელი იყო ეს? ან რა ვასაკვირალია, რომ დაწერილ მოწმობაზე მთარგმნის თხოვნა და ისე შეადგინეს?

შემდეგ მოგყავით ჩემი მოწმობის ვითომ-და თარგმანი, ესე იგი უფრო შესაფერისი სიტყვა რომ ვიხმაროთ, ნათაღლითარი, თანაც სარკასტულად უმატებთ: „ბევრი ვეცადე ეს თქვენი მოწმობა ცო-ტა უფრო აზრანად გადათარგმნულიყო და თან

„ორგინალის“ ხასიათი დაცულოცილიყო, მაგ-რამ არ მოხერხდა, იწინაირი რუსულის ვნით არის დაწერილიო. სწორადე ძალიან სამწუხაროა და სანდებელიც, თუ მართლა ასეთი დამახინჯება „ბე-ვრი ცდის“ შედეგია.—ნება მიბოძდეთ ჩემი უფული-თადესი სამიძიარი გამოვეცხადო იმ ენა-ბოლავ მთარ-გმნელს, რომელსაც „ბევრი ცდის“ შემდეგაც ვერ მოუხერხებია ასეთი უბრალო რაიმეს გადაქართუ-ლება; და თუ განზრახ, ოხუნჯობით მოსვლია ასე-თი რამე, მაშინაც ნება მომეცით შევიბრალო იგი ამ გონება-ტლანქ ოხუნჯობისათვის. თუ გინდ, ჩემს გაქირღვას არაფრად ჩავადებ, ამ ქართულმა ენამ რაღა დავსმავთ, რომ ამ მდალად ექცევით მას? რა არის ეს, დაცინვა ძველი სამწუროლი ენის, თუ უფიცობაა თინამდროვესი? ერთიცა და მეორე საქ-ციელიც მომასწავებელია სრული გონებრივი უბად-რუკობის და ნება მივციცა, ამით მან იყოყოზოს, ვისაც უფრო მეტა წალი უდევს ასეთ დამახინჯე-ბულ თარგმანში, ანუ ამ ნათაღლითარში. თქვენ ხომ ამტკიცებთ, „ვეცადე ორ(ი)გინალის ხასიათი დაცულ ყოფილიყო“, და ეს რომ სიკრუე არ იყოს და სიმართლესთან ცოტათინდ მიიწვ დაახ-ლოებული იყოს, მაშინ აი ასე ვადათარგმნიდით:

„მოწმობა. მეცა ესე კავკასიის რკინის ზხასი მას და მას მას შინა, რომ იგო, ჩემთან მოსულა თორმეტ მარამამასთვეს, წარმადეკანდა ვეგელა სიმეტომეს ტკავილებისს, მარჯვენა უურში უდნო სსეულის მდებ-რეობით წარმამდინას, რადე მამანეკ იყო დადსტუ-რებულა უურსი მიდის კასინჯვოთ, რომელმაც აღმა-ჩინა მწერის ნაწილებების თვით სისწინელ ბანდთან მდე-ბარებას; რომ მტკავანა უურადეკან ამონდები ნაწილე-ბისადე წააკვანან მოხრდად მწერის ნაწილებს, რომელ-საც მხლოდ ცოცხდად შეკლო იქ შესვლად; მწერის დანაწილება-კი შეუქლებდად ჭეოთს მას ნამდვილს განსხდგრას; რომ ამგვარ მტკავენკულებას, რე-მელსც სათავედ ჭქონდა ცარეშე სსეულის ვოთენს, უურის მეტის-მეტად შემაწუხებულა; უნდა მეუგენებია ავად-მეოფისსთავის ბეგრა და ძლეკი ტკავილები, რომ კე-დეგვც არ ვიგუელისხმით მამსთან უურსი მიდის კატ-რადღური ანთაბაც, რადე მამგვეა ანტიდეკუტე შედეგად დანახებულ და თაყის დრახე უწამელეკად ავადმეოფიბას; რომ ჩემთან მოსულა ავადმეოფობის მუშავედ დღეს, ავადმეოფი მორჩენილ იქმნა ჩემ-მაერ აჩენილ სსეუ-ლებით, ესე იგი ცარეშე სსეულის ამდებობთ და უურს

გამორეცხათ. უფრადგან ამნაღება ნაწილები-კი ჩემთან ინახებაან, რამ ვინიფობაა, საჭარო შეაქნეს მათა წარმოდგენა, რას შინა ხელს ფაწერ ექიმი ესა და ეს. დ. უფრადა, 12 მარამახასთვეს 1898 წ. .

დავიჯერო, ასე ვერ გადითარგმნებოდა ეს მოწმობა? სად ვაგონილა, რომ ერთი ერთი მეორეზე ისე უფურად ითარგმნოს რამე, რომ არც ერთი სიტყვა იქით-აქეთ არ გადაისვ-გადამოსვას ენის მოთხოვნილებისამებრ? ეს ვინ არ უნდა იცოდეს? მაგრამ როდესაც რაიმე უკეთური განზრახვა უფრო აღდევებს ადამიანს, ვიდრე სინამდვილე და მართებულება, მაშინ ასეთს კი არა, ამაზედ უფრო მეტს ქეშმარტების დასაგმობ საქციელსაც ჩაადენიებს ადამიანს იგი...

აი, ეს თარგმანი არის პირდაპირი, უკეთესადაც შეიძლება, მაგრამ თქვენ კი განზრახ, საცინად-ასაგდებად ასე გადაგიმახინჯებიათ. მსაკვარება აი ამას ჰქვიან და „მზაკვრილიც“ ეს თარგმანი არის და არა ის მოწმობა, რომელიდაც არავითარი სიყალბე და არც შენათხზი არა ყოფილა-რა. წერტილები და მძიმეები აკლია ჩემს მოწმობას—ამას არც მე უარვყოფ, სიტყვა-მწყობრობასაც უფრო კარგს შევეურჩევდი, რომ მკოდნებოდა, რომ ასეთი ფასი დაედებოდა ამ მკირიოდენ ქალაქს და ისეთი ყველგან და ყველასთან, კარის-კარზე ჩამომტარებელი და მისი წამითხველი გამოუჩნდებოდა, როგორც თქვენა ყოფილხართ. ნიშნებს იწუნებთ, ესე იგი შედიხართ წერის მასწავლებლის როლში და მთავარი საქმიო როლი-კი დაგვწყევიით. არ ამბობთ, თურა მეცნიერული სიყალბე არის მოწმობაში, საცინად იგდებთ მარტო მის ღრამატკას. იქ, სადაც რამდენიმე საათი შეიძლება შესწიროს ფუფუნებაში მყოფმა ექიმმა ერთ მოწმობის დაწერას და ზედაც საკმაოდ ავარჯ-შის თვისი ქუთა-გონება, რა ვასაკვირალია, რომ უფრო რივიანადაც დაიწეროს, მით უფრო თუ უფროსთან თავმოწონების სურვილითაც განებდ გაათამაშა თვისი მქვერ-მეტყველება? მაგრამ სოფლად მყოფს ექიმს, ხანდახან სულსაც არ მოათქმევიებენ თავისუფლად, რომ თავის ნებაზედ განსაზღვროს ყოველი მუშაობა და მეტადრე საწერი.

რაც უნდა იყოს, ამაზედ დიდხანს არ შეეჩერდები დეე, დაგეთანხმებით და აღვიარებთ მოწმობის წერაში აკუარიტეტად. ნება მიბოძეთ, ჩატევალოთ ღრმა მკოდნედ ამაში, სად ჩემი გამოც-

დილება მოწმობების წერის (სულ ეგებო ათიოდეც არ დამეწეროს ამ წელიწად-ნახევარში) და სად თქვენი თარმტე წლის გამოცდილება მოწმობების წერის? უთუოდ საკმაოდ დაჯახელოვნებლათ ეს დრო ამ საქმეში. ამაში ქედს ვიდრეც თქვენს წინაშე იმდენად, რამდენადაც ეს საქმე ეკავშირება ექიმის ნამდვილ მეცნიერულ საქმეს და პირდაპირ მის ნიშნულებას; და რამდენადაც ღიადად დასასახავია ორთოგრაფიის თავგამოდებული მოსარჩლე. ოლონდ ამ უკანასკნელზედაც სამწუხაროდ, უფრო უნდა უთხრა ჩემს თავს, რადგანაც თქვენმა წერტილ-მძიმეების ძებნის მაგალითმა ჩამითრია და რომ დავთვალებ, თქვენს პასუხს 47 მძიმე აკლია. ოლონდ იმ განსხვავებით, რომ ჩემი მოწმობა უშავოდ ნაწერი და გადაუკითხავად მიცემული იყო, და თქვენი პასუხი-კი ბევრჯელ და ბევრგან წკითხულა თქვენ მიერ, სანამ რედაქციის კარებამდე მოაღწევდა. აი, ამას ჰქვია სხვის თვალში ბეწვის ძებნა და თვისაში დღირეს დაუნახაობა. (შეგშლიათ-კი ნახტომი! რომ მოგებოთ, ხომ მეც უნდა გიკეთინოთ ასეთი უცნაური სიტყვების ხნარება, რომელიც თქვენს პასუხში არის? ნეტავი ვიცოდე, რომელი ღრამატკით ახსნით საფუძველს შემდეგის სიტყვების ხმარებისას? დავისახელებთ მარტო რამოდენიმეს: „ემყოლობდეს, ყურში ჩასახამათ, დაგანახავთ, ან-ბობს, უსაფუძლო, გამოკვლეული, გულმტკინავლება, გულმტკინეულად, ვისა წასარდგენად“ და მრავალი სხვა. სადაურია ეს სიტყვები, ან საიდან გამდოგილითა?! რას მივაწეროთ ეს უფიცობა და ადგვარი ტლანქი შეცდომანი?) ესეც და ის 47 თქვენი სანატრელი მძიმე ნიშანი წაიმძღვარეთ ხოლმე წინ, როდესაც ჩემგან მიცემულ მოწმობის ღრამატკულ ქირდავაში იქნებოთ.

შემდეგ მიწვევთ უფროს ექიმთან თქვენ მიერ გაგზავნილ პასუხის წასაკითხად. დიდი გჳიანტრებული ახსნა ამაში მოთავსებული, რომელიც ბოკაულის ოქმს უფრო ჰგავს, ვინემ საექიმო განმარტებას. გამოჰკიდებიხართ გეჳაძის ზნეობის კვლევა-ძიებას. მე არ გამოვუდგები თვითეულ წვრილობას, თურატომ არ გამოვცეხადათ ეფიორილის სადგურზე 10 აგვისტოს, თქვენს ჩვეულებრივ დღეს ორშაბათს, როდესაც თქვენ სახალხო მატარებლით ავღა-ჩამოვლის დროს „ღებულობთ ავადმყოფებს“, არც ის ვიცი, თუ ათამდის რად არ აწუხებდა ავადმყოფს

წერი, ვერც „ქრონოლოგიას“ ვხედავ „არეულს“, —რადგანაც ავადმყოფი ჩემთან იყო 12-ს, რასაც დამაოწმებენ სამი სხვა ავადმყოფი, იმავე დღეს ჩემთან მოსული და სხვა დამსწრენიც, და კერძოდ ჩემი დავთარიც, სადაც ყოველ ავადმყოფის შესახებ წერებოდა ცნობები ყოველ-დღიურად და უკლისად. რც იმას დაეკმებ, თუ არა ცდაში ყოველხართ, ხათა მინც(ა)-და-მინც(კ) დაგერწმუნებით უფროსი ქიმი, რომ ხსენებული მუშა „დიდი კლიაუზნი ისიათის კაცი არის.“—მე მხოლოდ ის მაკვირვებს, რომ თითქო მკითხავივით ადასტურებთ და მოკრით მბობთ, რომ თავის გამართლების გულისათვის შექმლო მას ყოველივე სიგლახე ჩადინა ექიმის ნატყუებლად, თუ კი გაუვიდოდა—ო. თანაც დასტურთ, ის მუშა „უნდა ეკუთროდა“ იმ გვარ ხანათის კაცს, რომელსაც შრომა არ უყვარს და სამახურში იოლად უნდა გამოვიდეს“ და სხ. ამ ექვინობას, რასაკვირველია ნამდვილი საექიმო საქმე არ ითხოვს და რისთვის მისწოლისხართ მას—ჩემთვის აღუგებარია. იმ მუშაზე მე ვერაფერს ვიტყვი და იერც ვიცი მას, მაგრამ პრინციპილურად დასაწმობი რომ არის ამ გვარ შეხედულება ექიმისათვის—ეს ცხადზე უცხადებია. არ ვიცი, შეიძლება შექვენმა თორმეტი წლის რკინის გზაში მუშაობამ სერი მავალით წარმოვიდინათ მატყურა ავადყოფების, მაგრამ ეს კიდევ არ იძლევა საკმაო უფლებას, ყოველთვის ადამიანის ზნეობრივ მხარის ელევიაში ეძებდეს ექიმ ისადიანოზე ცნობებს. ეს იგვანაია შეუფერებლობად ზნეობის მხრით და ზრდიანობად მეცნიერულის მხრით. ამიტომაც შემთან მოსულს იმ მუშას, როგორც ჩვეულებრივად ხეა ავადმყოფებს, მე მოვეყარო სრულიად იგივით. რ შემიძლო ავადმყოფად არ ჩამეთვალა იგი, მას შემდეგ, როდესაც რამოდენიმეჯერ ყურში შესხმულ ჟალს გამოჰყვა მწერის ნაწილები. ამაზედ მეტი აბული ჩემთვის არც იყო საჭირო და არც საკადრისად მიმაჩნდა გზის ოსტატთან ცნობების შეკრებას სხვა რაიმე ამ გვარა.

12 მარამიანისთვის 1898 წ., დილის 7¹/₂ საათზე, რადგანაც მე 1-¹/₂ საათზე მივილიოდი სოფლად სადგარელის სვეთა, დღებიარე იგი სახალხო მატარებლის მოსვლის წინად ხელ-მეორედ ყურის გამოსარეცხად. სალამიოსათვის კი ნამდვილი დრო ვერ ვაუღნიშნე, რადგანაც მიწვეული ვიყავი მელოკინე

ქალთან და არ ვიცოდი, როდის დავბრუნდებოდი. მაინც შემოიარე და იკითხე, ეგების ათს საათზე დავბრუნდემეთი, ვუთხარი მას. მოწმობის მიცემასაც სალამიოსათვის დავპირდი. თქვენ ამბობთ სალამოს 8 საათზე ჩემთან იყო. თუ ეს მართალია, აქ არაფერი არეული არ არის. (თუმცა ზოგიერთი პირები მარწმუნებენ, რომ იმავე სალამოს სამჯელ მოვიდა ის კაცი და გკითხულობდათ). მე ჩამოვბრუნდი ყვირალს ღამის ორ საათზე. რადგანაც დილით ადრე მოაკითხავდა ის კაცი მოწმობას, ისევე ვამჯობინე იმ დამესვე მისი დაწერა. დაქანცულმა დაესწერე ნაქარებად ის მოწმობა, რომელსაც თურმე ასეთი კრიტიკის ქარ-ცეცხლში გატარება მოელოდა—და მე კი არ ვიცოდი. რიცხვი 12-ისავე დავაწერე. დილით ყურის გამორეცხის შემდეგ მოწმობა მივეცი ვადუკითხავად, რადგანაც სხვა სანქარო მუშაობაც მქონდა და შემდეგი დავსტინე: „ეს მოწმობა ბოქაულთან მიიტანე, რომ ჩემი ხელის მოწერა შეაწმომოს. მევე თქვენ ექიმს, 3 ნახაროვს ჩაუტანე და ის მოვიწერს ხელს. იცოდე კი რომ იმის ხელ-მოწერულად ამას არავითარი ძალა არ ექნება და საბუადაც არ გამოგადგება. მოვიდა სალამოს, შემდეგ დილასაც, დამტოვა ხუთჯელ მოსვლის 2 მან. და 50 კ. და წასვლისას მთხოვა მოწმობაში ჩამეწერა, ვითომ მე მას 15 მან. გამოვართვი—მაგრამ მე ამაზედ უარიცა და საყველურიც ვუთხარი. თუ ვამბობდი მოწმობაში: „კატარალური ანთება, რაც მოჰყვა აუცილებელ შედეგად დახანებულ და თავის დროზედ უწამლემელ ავადმყოფობას“—მხოლოდ მისთვის, რომ თქვენ, როგორც რკინის გზის ექიმს, შეგეტყუთ თქვენ ხელ-ქვეითის ფერმლის დაუდენელობა. თორემ ხომ თქვენც ამბობთ, 12-მდე მე ის ავადმყოფი არ მინახავსო, მასაც ჩემთან მოსულს არ უთქვამს მე ექიმთან ვიყავიო, და ამ სიტყვების ჩაწერით—ან კი თქვენ საიდგან მეყოლებოდიოთ სახეში? პირიქით, მოწმობას თქვენთან ვატანდი პირ-და-პირ და თქვენ სანქციას საჭიროდ ვსთვლიდი. მუშამ თუ უკულმა გიგონა, ან რაღაც სხვა გრძნობებით აღტურვილმა, სხვანაირად წაიყვანა საქმე—ეს ან-კი რა ჩემი ბრალი, და ან მზაკერული მიმართულებით სავსე“ რად უნდა უწოდოს კაცი მას ჩემს საქმელებს? დანაშაუზე მე მხოლოდ მაშინ ვარ, რომ ავადმყოფი მივიღე და დილიდან სალამომე არ დავტოვე შე-

წეობის აღმოუჩენლად, რომ საღამოს მატარებლით პირდაპირ თქვენთანვე გამომეზვანა იგი.

აი საქმის ნამდვილი ვითარება, და თქვენ-კი სულ სხვანაირად წარმოგიდგენათ. თუ თქვენ მართლა გასაოცრად მიიღეთ მოწმობის კილო და არც გჯეროდათ მისი ჩემვან მიცემა, რა საჭირო იყო ამოდენა მიწერ-მოწერის ბუბა და გამოძიების დაწინააღმდეგე? უფრო ადვილი არ იყო პირდაპირ ჩემთვის გეკითხათ პირადად შეხვედრის დროს კონსილიუმებზე (26 დეკემბერს ბ. გ. ჩ—ძისთან, და 29 ამავე თვისას ბ. გ.—ლთან)? რას მივაწეროთ ამ შემთხვევაში თქვენი სიჩუმე? გამოძიება ხომ მაშინ იქნებოდა საჭირო, რომ მე შორს ცყოფილიყავი და კაცს ჩემი ნახვა არ შესძლებოდა? ამ უზარალო შემოკითხვით საქმე უკეთესად გამოიჩვენებოდა და მაშინ არც 15 იანვრამდე მოცდა იქნებოდა საჭირო, როდესაც უფროსი ექიმის მოწერილობას განუფანტავს ეს თქვენი ექვი. მიგრამ იმავე მოწერილობას რაღაც „თხოვის“ დასახელებით, თქვენად სამწუხაროდ, სხვა ახალი ექვი აღუძრავს თქვენში. და ამნაირად-კი სულ არეულა საქმე. ძალიან აწვევით ამ საიდუმლოებით აღსავსე სტრიქონებს, მაგრამ ამაზედ არავითარ პასუხს არ გავცემთ, სანამ ნამდვილს ჩემის თხოვნისას,—თუ კი იყო ამგვარი რამე—არ გამოამჟღავნებთ. მეც სრული თანახმა ვარ ამგვარი გამოკვეყნების.

„ამის შემდეგ—ამბობთ—ენა ჩამივარდა... ვამჯობინე ამაზედ ლაპარაკის მოსაზრობა“ და ვისთვისაც მოწმობა და საჩივარი წაგიკითხავთ, დავიწმუნებთ, რომ მე „ამგვარი მოწმობის მიცემა გამოუცდელიაობით მომივიდა“. ნუ თუ მხოლოდ მისთვის ჰკითხულობდით სხვებთან საჩივარსა და მოწმობას, რომ ჩემს გამოუცდელბაზე გკონადით მხოლოდ ბაისი? ამის დასამტკიცებლად ღირდა განა ამდენი კითხვა, ისიც თქვენგან და ისეთი ქაღალდების, რომელიც გმაგდათ—ერთი, როგორც მატყუარა (კლიაუნჩი) კაცის საჩივარი და მეორე—როგორც „მაწანწალა ადვოკატის“ შეთხზული? ან ვისთვის და რისთვის შეიქნა საჭირო ჩემი გამოუცდელიაობის დამტკიცება? თუ მართლა მხოლოდ ამისათვის ჰკითხულობდით, თავი ვერ შემიკავებია და უნდა წამოვიძახო: „ღიღება სულ-გრძელბებსა თქვენსა!“ ჭეშმარიტად საიშვიათო სულგრძელბების ჰყოფილხართ! ოღონდ ერთი კაცის არ იყოს, მაშლის ბოლო რომ აკვირებდა, მეც ერთი რაღაც მაკვირ-

ვებს თქვენს ფიცში. (ვაშჯობინე ამაზედ ლაპარაკის მოსაზრობა) —ამბობთ და აი სწორედ ამ დროიდან იწყება უფრო და უფრო მიჯინებული „მხაკვრული“ მითქმა-მოთქმა ამ საქმის შესახებ. რით აიხსნება ეს! ისიც ვერ აგვისნია, თუ იმ მოწმობის ავტორობას რატომ უარჰყოფდით მხოლოდ მიწერილობაში, და კერძოდ-კი, არავის მაგ მოწმობის ჩემ მიერ მიცემა საეჭვოდ არ ჰქონია გარდაცემული თვით იმ მოწერილობის მოსვლამდეც? ამ ორივე კითხვის პასუხი ცხადზე უკნაღესია და ბევრის წერით აღარ შეეჯერებთ მკითხველს, შორს წავიყვანს...

„უზრადლება არ გითხოვებთ“ არც იმისათვის, რაც ბ. აკაკის უთქვამს ერთს ოჯახში—ესეც მეორე მინუში თქვენის სულგრძელბისა—ხოლო რაც შეეხება ამ ნათქვამს—ამაზედ აღბად თვით ბ-ნი აკაკი ვაგცემთ პასუხს.

ასახელებთ ოკის წლის თქვენს „შრომას ქუთაისის გუბერნიაში“ და ამბობთ, „თქვენი ქაღაღება მე ვეღარ განასწორებსა“. არც არავინ იყო აღქურბილი თქვენს გასასწორებლად. მე თქვენთვის არც «დაბალი ხალხის ჩაგვრა» დამიწამებია, არც «სულით და გულით სიღატაკე» და არც სხვ. რაიმე ამგვარი. ოცი წლის თქვენი მოღვაწეობა, როგორც თქვენ ამბობთ, უთუოდ ძალიან კარგად უნდა ჰქონდეს გაბეზილი იმ საზოგადოებას, რომლისათვისაც თქვენ იღწიეთ, და, რასაკვირველია, სხვისი თქმა, ან უთქმელბა ზედმეტია და ვერც არას დააკლებს. დასასრულდ, თქვენი კითხვები უნდა მოვიხსენოთ. მე გეკითხებოდით: «ხმები დიდის, ვითომც მე განზრახ მიმეცეს მუშისათვის მოწმობა ასაჩივრებლად, რომ თქვენ ადგილზე დაგვიბრებოდეთ». თქვენ კი პასუხის მაგივრად, მეკითხებით: „ნუ თუ თქვენ მართლა გგონიათ, რომ ქართული მუშა ვერ იცრუებს?“

მე გეკითხებოდით: «რას უნდა მიაწეროს კაცმა, ან ვის უნდა დაეწამოს ამ ცუდი ხმების ავტორობა?» — თქვენ ამბობთ: „რისთვის და ვისა წასარდგენათ“ შეინახეთ ყურიდგან გამოდებული მწერიო?»

მე გეუბნებოდით, რომ უკანაურობად მიგაჩნია სამი მანეთის გულისათვის მუშამ იღრიალოს, იტიროს და ცოცხალი მწერიც-კი ყურში ჩაისვას. თქვენ მეკითხებით: «ჩვენებურია ეგ მწერი, თუ ტროპიკის ქვეყნიდან მოფრენილი?»

აი, სწორედ ამას ჰქვიან, საიდგან საღაო, წმინდა საბაო! მაინც იძულებული ვართ თქვენს კითხვებს პასუხად ვაგცეთ შემდეგი:

1) შესაძლოა მუშაშიც იტრუნოს და ავადმყოფობაც მოიგონოს, მაგრამ არა იმნაირი, სადაც ავადმყოფობის სათავე ცხადია და თვალსაჩინო.

2) პატოსანს მე იმ მუშას არ ვუწოდებდი, მხოლოდ «ღარიბი» ვთქვი. და ისიც ტყუილია, ვითომ მას 15 მან. ვარდაეხადოს. ხუთ მოსკლად გარკვევად მან თავისისავე სურვილით 2 მან. 50 კ.

3) მწერი შევინახე მხოლოდ მისთვის, როდესაც ავადმყოფმა მოწმობის წაღების სურვილი გამოაცხადა: ფეიქრობდი, ვეგების თქვენ, მოწმობაზე ხელის მოსაწერად დაგპირებოდათ იმ მწერის ნახვა.

4) რატომ ცოცხალი არ აწუხებდა და დახრწნილმა მწერმა კი შეაფუხა? თუ მაინც-და-მაინც 10-ს თქვენთან არ მოვიდა საღვთურზე--ნუ თუ ეს იმის დამამტკიცებელია, რომ არაფერი სტკიოდა? ფერხლოთან-კი მისულა. აქ არაფერი უტანურობა არ არის.

მეხუთე კითხვაზე კი პასუხსაც არ ვაძლევთ, რადგანაც მაგნიარს, ვითომ-და ოხუნჯობას, მსგავსივე ოხუნჯობა უნდა, და საამისო კილო თავის დამტკიცებად მიგვანია. ვიგულისხმებთ-კი, რომ მედიცინის დოქტორს ძალიან მოსწრებელი ისტორიული ანეკდოტებიც გკოდნიათ, და ძალიან მოსწრებულადაც ხმარობთ მათ!...

დასასრულ, ჩვენ ისევ მთავარ საგანს უნდა დავუბრუნდეთ, რომელსაც ძალაუფლებრივ დაფორმით კვალ-და-კვალ პასუხის მიცემით. თავადა-თავ კითხვაზე, რომელზედაც უნდა მივვიღო ვადაქრილი და გარკვეული პასუხი, ჩვენ მივიღეთ მხოლოდ მუშის საჩივრის შინაარსი, მისი პიროვნების ვრცელი დახასიათება, მოწმობის გადამახინჯებული თარგმანი, ვრცელი, ფარული გამოძიება მოწმობის მიმცემის ვინაობაზე და რალაც სხვა უტყუარი კითხვები. ჩვენ ვართ საბოლოოდ ვაცხადებთ შემდეგს: ბქვლითის სიტყვით გამოაცხადოს ბ. დოქტორმა ნაზაროვმა, რომ მან არ იცის ვინ არას ზეცდარი ზემოხსენებული ხმების და ზარად და მს შემოკვანა ვჭვია მქმში, ვითომ მე მის ჯდგელას დასამუშტრეულად მამქეცს ას მოქმობა. ხოლო თუ ეს მან არ გამოაცხადა, იძულებული ვიქნებით ორივე ეს მას დავსწამოთ. მაშინ თვითუღმმა მკითხველმა დასდვას მსჯავრი ამ საქმეს და თვით უწოდოს ამ საქციელის ის სახელი, რაც შესაბამის და შესაფერისი იყოს. ამით ესპობთ ყოველგვარ საუბარს ამ საქმის შესახებ. ბ-ნი მედიცინის დოქტორი თავის პასუხს ათავებს შემდეგის თქმულებით: „დღესი ეტ ანიამო ლივია“—ო, და ჩვენ-კი სამაგიეროდ სულმნათის შოთას სიტყვებით უნდა ვუპასუხოთ: „კოკასა შიგან რაცა სდვას, იგივე წირმოსდინდების!...“.

ქუბია ვსტანჯ დამპაშიძე.

გიორგი მ. წამათლის გვამის დასაფლავება.

16 იანვარს დიდუბის ეკკლესიის გალავანში დიდებულად დასაფლავეს გვამი ჩვენი გიორგი ექვთიმეს ძის წერეთლისა. დილის ათ საათზე აუარებელი ხალხი შეიკრიბა განსვენებულის სადგომში, არტილერეის ქუჩაზე. იქვე მივიდნენ სხვა და სხვა დაწესებულებათა დეპუტაციები. ათ საათზე გვამი ქაშვეთის ეკკლესიაში წასვენეს, სადაც გორისა და ალავერდის ეპისკოპოსებმა ეოვლად უსამღვდელოესთ ლეონიძმა და კირიონმა სმღვდელოების თანამწირველ ობით წირვა და ზანძებივი გადაიხადეს. წირვის გათავების შემდეგ სიტყვა წარმოსთქვა მღვდელმა მ. მარკოზ ტეშელაძემ, სოლო წესის აგების დასასრულს — მღვდელმა დ. ჯანაშვილმა. წირვაზე გალობდა სმი გუნდი მგალობელთა ქართულად და კარვადაც. წირვის და წესის აგების შემდეგ გვამი მიხეილის ქუჩით დიდუბეში წასვენეს. წინ მიდიოდენ ამქრები თავიანთის დროშებით, შემდეგ დეპუტაციები. კუბო დიდუბის ეკკლესიაშიმდე სევაით მიასვენეს, სამ სამკლოვანირო ეტლს მრავალი გვირგვინი ამოებდა. გვირგვინები იყო ქართულ და სომხურ ჟურნალ-განუთობისაგან, ქუთაისის, გორის, ფოთისა, ბათუმისა, კავკავის, განჯის და სხვა ქალაქების ქართულებისაგან, სხვა და სხვა სასწავლებლის მოსწავლეთაგან, ქართულ სტუდენტებისაგან და მრ. სხვათაგან, სულ 61. დიდუბის ეკკლესიაშიმდე კუბო აუარებელმა ხალხმა გააცილა. გვირგვინები სამი ბალდასინით მიჭქონდათ და მეოთხე კუბოსთვის იყო.

სასაფლაოსთან დასვენების შემდეგ მიც-

ვადებულისა და სასაფლავოს ფოტოგრაფიული სურათი იქმნა გადაღებული. შემდეგ დაიწყო სიტყვების წარმოთქმა. ზირველი სიტყვა წარმოთქვა თ. ავაგი წერეთელმა, მეორე «მშაკის რედაქციის» განსახილველმა რუს., გ. ვოლსკომ, გ. ხსენიძემ. მ. უმიჯნავილმა, ვ. ვიფიანმა, ივანაშვილმა (ლექსი), ცინცაძემ, იაშვილმა (ლექსი), გ. ვიფიანმა, ქართულ დრამატულ საზოგადოების მხრივ, წავითხულ იქმნა განდევლის ლექსი. ასეთივე ლექსები წავითხეს იმერეთში (შიო მღვიმელისა), ქავთარბეში, კორჯალიძემ, ჭრუჭაძეძემ და ნ. მერველიძემ.

სუთ-ნახ. სათაზე ხალხი დამოღალა. განსვენებულის კუბოს ამკობდა მრავალი გვირგვინები სს. და სხვა წარწერით; მათ შორის ჩვენ შენიშნეთ ვიღვინები: ქუთაისის თვით-მმართველობისაგან, ბათუმის, განჯის, კავკასის, კორის და ქუთაისის ქართველ საზოგადოებისაგან, სსვა-და-სსვა უნივერსიტეტის ქართველ სტუდენტებსაგან, წერბ-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებისაგან, ქართულ დრამატულ საზოგადოებისაგან, ქართველ არტისტებისაგან, «გვალის» მკითხველთაგან, ტფილისის ქართველ ქალთაგან, «ფურის» რედაქციისაგან, „ცნობის ფურცლის“ და „მოამბის“ რედაქციისაგან, წიგნების გამომცემელ ამხანაგობისაგან, „კრებულის“ რედაქციისაგან, „მშაკის“ რედაქციისაგან, ქუთაისის სათავად-სახელო ბანკისაგან, ტფილისის სტამბების მომუშავეთაგან. რეინის გზის მომთავაგან, ანასტასია, ელენე, ლევან და ირაკლი წერეთელთაგან, თ. კირილე ლორთქიფანიძისაგან, ნ. ნიკოლაძისაგან, ავაგი წერეთლისაგან, ალექსი ჭიჭინაძისაგან, ტფილისის ზირველ და მესამე კიმ-

ნახ-ების ქართველ მოსწავლეთაგან და სს. ჩვენ გვერდზედ ვუდევით ვევა სიტყვის წარმოთქმელების განსვენებულის კუბოსე. და უნდა აღვიაროთ, რომ არც ერთი ისეთი რამე არა თქმულა-რა, რასაც «ვევრია»-ში გადაჭრბებით, სრულებით უკუდმართად მოკვიტს რამენ. მართლდია, ამ დასაფლავების დროს სოკიერთ ორატორებისაგან საზოგადოების ურბადლებ იყო მიქცეული იმ სამწუსარო მოვლენაზე, რომელმაც თავი იჩინა ამ ბოლო დროს ჩვენს მწერლობაში. ეს სამწუსარო მოვლენა არის ის, რომ რამოდენიმე ზირები შეკრებულად და ბეჭდვითი საშუალებით ღანძლებ და აუტეებს სოკიერთ მოვლენაზე ზირთა და კუნდრუს უმეგან და აღმერთებენ ისეთებს, რომელთა საქციელი სულ სხვას გვიმტკიცებს. ამ სამწუსარო მოვლენაზე მართლა სმა-მადლად ითქვა სიტყვა და ეს არ მოეწონა იბატონებს, რომელთაც მეტი წილი უდევს დამნაშაობის ამ სამწუსარო მოვლენაში.

ჩვენის აზრით ეოველთვის და ეოველს ადგილას საჭიროა სმას ამაღლებ უმართლობისა, ძლიქნელობისა და ფარსეგლობის წინააღმდეგ. და თუ ვინმე თავის სიტყვაში ამ სამწუსარო მოვლენის წინააღმდეგობა განაცხადა—ამით არავის შეუძლია უადვილობა და ენ შეუფერებლად ჩასთვალოს ეს მოვლენა.

საჭიროა სწორედ ეველა წარმოთქმული სიტყვები დაიბეჭდოს, რომ საზოგადოებამ შეადგინოს ნამდვილი აზრი მათის შინაარსის შესახებ.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ-საწმენკოებასა და ვითარებასზე.

კატეხეზიკონი საუბრები სხარების (ქართული) ნეტარებაზე.

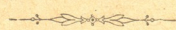
საუბარი პირველი.

(მოკლე განმარტება უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს სწავლასა ნეტარებაზე).

თითოეული კაცის ცხოვრების უმთავრესი მიზანი იმაში მდგომარეობს, რომ მან (კაცმა) მიიზიაროს სასუფეველი ღვთისა, სადაც მას შეუძლია მიიღოს ისეთი ნეტარება, რომელიც „თავის არ უხილავს, ყურს არ სმენია, კაცის გულს არ უგრძნენია და რომელიც დაუშადა ღმერთმა მის მოყვარულთა“ (ა კორინთ. VI, 9). ყველა ჩვენგანს სურს დამკვიდროს სასუფეველი ღვთისა, ამისათვის თავის თავად იბადება კითხვა: რა უნდა გქნათ, რომ ეს ნეტარება მოგიზიაროთ ღვთის სასუფეველში? სად შეგვიძლია ამის გაგება? ამის პასუხი მოგვცა ჩვენ თვით იესო ქრისტემ, რომელიც მათასა ზედა წარმოხსენებულა ქადაგება ნეტარებაზე. ამიტომ ჩაუვირდეთ ამ ნეტარებას. წმ. სახარება გვეუბნება ჩვენ: „და მისდევდა მას ერთ მრავალი გალილითა და ათ—ქალაქით, და იერუსალიმით, და ურისტანით, და წილ-იორდანით. და ცითარცა იხილა იესო ერთი იგი, აღვიდა მათასა და დასჯა იგი მუნ, და მოუხდეს მას მოწყალებანი მისნი, და აიღო პირი თვისი, ასწავებდა მათ და ეტყუა: „ნეტარ-იყვნენ გლახანი სულითა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა. ნეტარ-იყვნენ მგლოვარენი გულითა, რამეთუ იგინი სუეკმინის ცემულ იქმნენ. ნეტარ-იყვნენ მშვიდნი, რამეთუ მათ დამკვიდრონ ქვეყანა“. „ნეტარ-იყვნენ, რომელთა შიოდეს და სწყუროდეს სიმართლისათვის, რამეთუ იგინი გასძენენ. ნეტარ-იყვნენ მოწყალენი, რამეთუ იგინი შეიწყალნენ. ნეტარ-იყვნენ, წმიდანნი გულითა,

რამეთუ მათ ღმერთი იხილან. ნეტარ-იყვნენ მშვილობის მყოფენი, რამეთუ იგინი ძედ ღმერთისად იწოდნენ. ნეტარ-იყვნენ დევნულნი სიმართლისათვის, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა. ნეტარ-იყვნეთ თქვენ, რაჟამს გვედრიდნენ და გდევნიდნენ და სთქვან ყოველი სიტყვა ბოროტი თქვენდა მომართ სიკრულთ ჩემთვის. გიხაროდნენ ღმერთს იყენით, რამეთუ სასუფეველი თქვენნი ფრად არს ცათა შინა“. (მათ. 4, 25; მ, 1—12).

აი, ძანო ქრისტიანო, ყოველივე ის, რაც საჭიროა ჩვენთვის, რომ მოვიზიაროთ ზეციური სასუფეველი. ყველა ნეტარებათ ეწოდებოთ ცხრა მცნება, რომელთა აღსრულებით კაცი მოიპოვებს ამავე ქვეყანაზე ბედნიერებას, ხოლო ღვთის სასუფეველსა შინა იგი კიდევ უმეტესი ბედნიერი შეიქნება. ყველა ეს მცნებები ისე დაკავშირებული არიან ერთი მეორეზე, რომ კაცს არ შეუძლია რომელიმე მათგანი სისრულით შეასრულოს, თუ სხვებიც არ აღასრულა. წმ. იოანე ოქროპირი იტყვის: „პირველი მცნება ისეა დაკავშირებული შემდეგ მცნებებთან, როგორც ოქროს ჯაჭვი. მაგალითად, მგლოვარენი გულითა ინანიებენ ცოდვებს, ხოლო ვინც ინანიებს ცოდვებს, ის ხდება მშვიდი, მოწყალე, მართალი, წმიდა და ასეთი კაცი არის მშვიდობის მოყვარე; ვინც ყოველივე ამავეს მოიპოვებს, ის გაბედვით შეწევნება ყოველივე უმადურებას, იგი არ შეუშინდება ცულ ვნას და მრავალ სხვა-და-სხვა განსაცდელთ. სულიერი მოაზრე და ღვთის შეტყუელი ნეტარ-ხსენებული ევისკაპობის თვითვე მეუღაბნოვ ამბობს: „თავის ცხრა ნეტარებაში უფალმა გამოხატა სამოთხის მსგავსი გული. ასეთ გულში შედის მორჩილება, და გლოვა, სიმშვიდე და გაუხელებლობა, სრული სიმართლის მოყვარება, მოწყალება სრული, სრულივე გულისა, მშვიდობის მოყვარება, მოთმენა უბედურებათა სარწმუნოებისა და ქრისტიანული ცხოვრებისათვის. გინდა სამოთხე იყავ ასეთი. და აქვე იგემებ სიმართლას, რომელშიც მსხად შეხვალ სიკვდილის შემდეგ როგორც წინასწარვე დანიშნული შემკვლადეა. ჩვენ აქ მოკლედ მოვიხსენებთ უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს ნეტარებანი. შემდეგ საუბრებში ვეცდებით, რომ თითოეული მცნების ცალკე განხილვით ცხადათ შევივინათ ამ ნეტარებათა უმთავრესი სწავლა—მოდღერება.

სახელმძღვანელო, საყურადღებო, საჭირო და სასარგებლო ცნობათა განყოფილება.

საეჭვო გითხვების განმარტება.

კითხვა. როცა მართლ-მადიდებელი ქალი ცოლად მიჰყვება ლიუტერანს, შეედლო ქვეშევრდომს, საჭიროა თუ არა სასიძოსაგან პირობის ჩამორთმევა, რომელიც ითხოვება სამოქალაქო წესდებულების მე—67 მუხლით?

მიგება. თანახმად უმაღლესი ბრძანებისა 24 დეკემბრიდან 1888 წ., ამ ხელწერილის ჩამორთმევა სხვა აღმსარებელთაგან—უცხოელ ქვეშევრდომთაგან, თუ ისინი ცხოვრებენ საზღვარ გარეთ, არ ითხოვება (იხილე გრიგოროვის საეკლესიო და სამოქალაქო კანონთა კრებული ქარაწინებასა და ქარაწინების გაყრის შესახებ 1896 წ., გვერდი 15, შენიშვნა მესამე).

კითხვა. ვის უნდა თხოვო ხის მისალის მოცემა საეკლესიო—სამრევლო სკოლის ასაშენებლად?

მიგება. ამის შესახებ იხილე უმაღლესად დამატკებული აზრი სახელმწიფო რჩევისა 12 მაისიდან 1897 წ., რომელიც გამოცხადებულია სასულიერო უწყებისამებრ „საეკლესიო უწყებათა“ მე-28 №—ში იმავე წლისაში, გვერდი 295—297.

კითხვა. ეძლევა თუ არა მღვდელს რაიმე სასყიდლო ეკლესიის შესავალ—გასავლის წიგნის წარმოებისათვის?

მიგება. ამ წიგნის წარმოება, თანახმად სტაროსტების ინსტრუქციის 22 მუხლისა, შეადგენს ვალდებულებას ეკლესიის სტაროსტისას. თუ სტაროსტამ წერა-კითხვა არ იცის, მაშინ ამ წიგნის წარმოება ვალად ედგინება კრებულის ერთ წევრს, მაგრამ როგორც ამ წიგნის წარმოებისათვის, ისე სამრევლოს საქმეების წარმოებისათვის არავითარი სასყიდლო არ არის დაწესებული კანონით.

კითხვა. საჭიროა თუ არა, ოთხ-აბაზიანი მარკა მოვთხოვით მცირე წლოვანებს მეტრიკის წიგნიდამ ამოწერილობისათვის, როცა მთხოვნელი შედიან ქარხნებში და რკინის გზებზე სამუშაოდ?

მიგება. მცირე წლოვნები თავისუფალნი არიან ოთხ აბაზიანი მარკებისაგან მეტრიკის ამოწერილობათა მიღების დროს, ქარხანებში და რკინის გზებზე წარადგენად, მაგრამ ამ პირთა სხვა ხელობაში შესვლის დროს საღვათის მიცემის შესახებ, როგორც გვახსოვს, არაფერი არ არის დადგენილი.

კითხვა. იყო თუ არა განკარგულება, რომ 30 აგვისტო (როცა სრულდება კეთილ მორწმუნე მთავრის აღტკჳანდრე ნეველის წმინდა ნაწილების გადასვენება) საყოველთაო უქმედ იქნეს ცნობილი?

მიგება. ამის შესახებ გამოიცა უმაღლესი ბრძანება, 29 დღესა 1895 წ., რომელიც გამოცხადებული იყო სასულიერო უწყებისამებრ იმავე წლის „საეკლესიო უწყებათა. მე—37 №—ში.

კითხვა. აქვს თუ არა უფლება ბლალაოჩინს, რომ კლოროვის უწყებაში აღნიშნოს სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურეთა ცოლების ყოფა—ქცევა და ძლევა თუ არა პასუხის გებაში ბლალაოჩინი, რომელიც გამოქვეყნებს, რომ მისი საბლალაოჩინოს რომელიმე მღვდლის ცოლი ცუდი ყოფა—ქცევისა არისო?

მიგება. ბლალაოჩინების და საბლალაოჩინო რჩევის მთავალეობას შეადგენს თვალ-ყური ადვენონ ეკლესიის კრებულის წევრთა ყოფა-ქცევის ბლალაოჩინების ინსტრუქციის მე-8 და 9 მუხლითა ძალით და სასულიერო კონსისტორიის წესდებულების მე-87 მუხლის ძალით. კრებულის თვითოველი წევრის ყოფა-ქცევა აღნიშნულ უნდა იქნეს სიტყვით და არა ნიშნით. მავალითად—სამავალითა ყოფა-ქცევისა არის. მაგრამ ყოფა-ქცევის გამოქვეყნება არ შეიძლება. ეს ცნობაც საჭიროა ებარკიის მთავრობისათვის, რომელიც ვალდებულია ყუზადლება მიაქციოს ეკლესიის კრებულის წევრთა ყოფა-ქცევის.

კითხვა. კანონიერად იქცევიან თუ არა ზოგიერთი ბლალაოჩინები, რომელნიც ნიშნავენ კრებუ-

ლის წევრთა ყოფა-ქცევას კრილოვის უწყების იმ ცალში, რომელიც იგზავნება ევარქიის მთავრობასთან?

მიგება. ასეთი საქმეები სრულებით ეთანხმება სასულიერო კონსისტორიის წესდებათა მე-87 მუხლს, რომლის ძალით ბლაღოჩინი, მიიღებს რა კრებულისაგან კლიროვის უწყებათა, აღნიშნავს მათში კრებულის წევრთა ყოფა-ქცევას და უღვენს ადგილობრით მღვდელ-მთავარს.

კითხვა. ერთ დედათა მონასტერს ანდერძით დაუტოვეს რამდენიმე ათასი მანეთი ანდერძის დამტოვებელი ქალის სულის მოსახსენებლად. კანონიერია თუ არა, როცა ანდერძით დატოვებული თანხის სარგებლით სარგებლობენ მონასტრის დები და არაფერს არ აძლევენ მონასტერში მოსამსახურე კრებულს?

მიგება. მსგავს შემთხვევაში, ე. ი. როცა დედათა მონასტერს ფულს წირავენ ანდერძით სულის მოსახსენებლად, ანდერძით დატოვებული თანხის სარგებელი უნდა გაიყოს ეკკლესიასა და კრებულს შორის. ეს იქნება კანონიერი, ვინაიდან ეკკლესიას უბრუნდება ის ხარჯი, რომელიც მას მოადის სულის მოხსენებისათვის (სანთელი, ზეთი, ღვინო და სხვანი.), ხოლო კრებულს შრომისათვის. ხსენებული კითხვის დროსაც ასე უნდა მოიქცნენ. მაგრამ ყოველივე ეს უნდა მოხდეს ადგილობრითი მღვდელ-მთავრის გარდაწყვეტილებით.

თხვა. რა უნდა შესარულოს და რა არა წირვის დროს მოსამსახურე მთავარ-დიაკონმა, რომელიც არ არის მომზადებული წირვისათვის?

მიგება. ჩვენის აზრით, და თანახმად წმ. მოციქულთა წესდებულებისა სრულებით ნება არ უნდა მიეცეს, რომ მთავარმა მოუშაადებლად წიროს, თუ ამას არ მოითხოვს მოულოდნელი საკიროება. ეს კითხვა საკმებით არის განმარტებული «მწყემსთა მოქმედების ჩვენებათა და შენიშვნათა კრებულში» მე-7 გამოცემაში 1899 წ., გვერდი 56).

კითხვა. ვის ეკუთვნება მცენარეულება საეკკლესიო ადგილისა—ეკკლესიასა, თუ კრებულის იმ წევრს, რომელიც სარგებლობს ამ მიწით?

მიგება. ამის შესახებ ამას წინეთ უწ. სინოდისაგან გამოიკა ვანსაკუთრებული განკარგულება, რომელიც შეიძლება ინახოს ამ მიმდინარე წლის ეკკლესიის უწყებათა“ №.№.ში.

კითხვა. ვთქვათ, საეკკლესიო მიწაზე მოჭრილი ხის მასალისაგან კრებულის რომელიმე წევრმა თავისთვის სახლი გააკეთა. ეს სახლი ვისი საკუთრება იქნება, ეკკლესიისა, თუ კრებულის წევრისა?

მიგება. რასაკვირველია, ეკკლესიისა. კრებულის წევრს, რომელმაც ეს სახლი ააშენა, თუ ვინცაა, იგი სხვა ადგილზე გადავიდა, შეუძლია მოითხოვოს ის ფული, რომელიც მან დახარჯა ამ სახლის ასაშენებლად, გარდა ხის მასალისა.

შეწირულებანი.

მ. რედაქტორო! უმოწიროდესად გთხოვთ თქვენი პატივცემული ქერნალი „მწყემსის“ საშვადლებით უკუვლითადესი მადლობა გამოუცხადოთ ჩემს და ჩემი მრევლის მხრით ქალაქ ბათუმის მცხოვრებებს ადექსი გიორგის ძე შარტუკავს, რომელმაც შემოსწირა რწმუნებულ ჩემდამო პატარა-ზანის ეკკლესიას ორი ზარა, დირებუელი ორას ოცდაათი მანეთისა 230 მან. და ზანის სოფ. მცხოვრებებს პავლე ჭათუნის ძე ჭითავას, რომელმაც შეგვარა სამრევლოსათვის ზოგიერთი მუხის ხის მასალები.

პატარა ზანის წმ. გიორგის ეკკლესიის მდ. ამაჟო ჯავახას.

II

მ. რედაქტ! უმოწიროდესად გთხოვთ, რომ თქვენი პატივცემულის გაზეთის „მწყემსის“ საშვადლებით გამოუცხადოთ მადლობა ბ. სამსონ ბესარიონის ძეს თოფურის, რომელმაც შემოსწირა აბაშის წმ. გიორგის ეკკლესიას ერთი სამრევლო, დირებუელი ორას მანეთად; აგრეთვე ამ პატივცემულს შირს ანა ერთ-გვის გამოუგზავნა ნივთიერი შემწეობა როგორც ეკკლესიისთვის, აგრეთვე სამრევლო სკოლისთვისაც.

აბაშის წმ. გიორგის ეკკლეს. შტაბის მღვდელი განსტანტინე თოფურაძე, და იანს ქიაჯა.

რედაქციისათვის.

ბოდიშს ვითხოვთ მკითხველებთან, რომ ამ ინჟერის თვეში ერთად გამოდის შეერთებული ნომერი. ჩვენ იმუშავებული ვიყავით ორი ნომერი ერთად შეგვეერთებინა, რადგან ორი კვირის განმავლობაში ვერ ვადაწვევებოდათ, თუ რამდენი დაგვეტეკდა ქურნალი.

ამ ნომერთან ეკზავნება უფლა ჩვენი ქურნალის ხელის მომწერთა კედლის კალენდარი, რომელშიაც სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურეთა საქმირო ცნობებია მოყვანილი.

რედაქციის პასუხი.

ჯიქუბენას ეკლესიის მღვდელს. დიდის სიამოვნებით ვისრულებთ თქვენს სურვილის და გიგზანით ორივე გამოცემას.

ბლაღას. მღვ. კ. კ.—ს. მოხარული ვარ, რომ კარგად ბრძანდებით. მე მითხრეს, რომ თქვენ ვითომ მძიმე ავად იყავით.

მღვ. კ. ჯიქას. დემილოვის თოთხის ზარა, ეღირება ქეთიასში ოცდა სამი მანეთი ფული და ჩვეულებრივი ზარები-კი თვრამეტე მანეთად—ფუთი. ამ ფასადვე დაგიკვებთ ახალ-სენაკში მოტანილი.

მრავალთა. დღეს რიგიან კალენდრებს ფასი არა აქვს. ხალხში უფრო ვრცელდება ისეთი უგარვისი კალენდრები, როგორიც არიან აზნატლოვის და მდივანოვის, რომლებშიაც სოზარის ახსნას და ამით მორწმუნეობის შესწავლას უფრო ყურადღება აქვს მიქცეული. ჩვენ დავანებეთ თავი კალენდრის გამოცემას. მღვდლოთათვის საქმირო კალენდარული ცნობები კი კედლის კალენდარში არის, რომელიც ყველა ხელის მომწერთა უფასოდ ვგზავნება ამ ნომერთან. ცალკე მსურველთა შემთხვევათა მოიპოვონ თითო შულთად.

მუდართეს ა. შად.—ს. მიგდებული ბავშვის მიღება და გაზრდა მიღების ნათესაეებს არ დაანათესაეებს მასს.

მღვდ. ამ. ჯ.—ს. ეკლესიაც და ეკლესიის კრებულთა ვალდებულია ბლოლიჩინს აძლიოს კანცლარიის ხარჯი, თუმცა ყველგან არ არსებობს ეს ჩვეულება. ამ წლიდან ტვილისის სემინარიაში ფულები აღარ გაიგზავნება, რადგან დასავლეთის საქართველოს სამღვდლოების მოსწავლენი აღარ იქნებიან ის. საეკლესიო საბუთებისათვის სამი კაპეიკი არის დადებული მთელ ფურცელზე და არა ნახევარ ფურცელზე. თუ 6 კაპეიკს ახდევინებენ, აქედან 3 კაპ. სინოღალინი კანტორას კი არ ეგზავნება, არამედ... ეკლესია თუ თავის სიღარიბის გამო ვერ იხდის თავის გადასახადს, მაშინ ეს გადასახადი მღვდელმა უნდა გადაიხადოს.

მღვდ. ნ. შა.—ს. თუ ისე დაღარიბდით, რომ სამი მანეთსაც ვეღარ მოახერხებთ ქურნალის გამოსაწერად, სჯავს თავი დაანებებთ მაგ ადგილს და სხვაგან წახვიდეთ საშრომლოდ. აქ შეტყუვალენკეს უგროვებენ ფულს და ადგილებსაც აძლევენ და შენც იქნება მოცუენ. მაგრამ არ მჯეროა ვგეთი აუტანელი სიღარიბე, თუ თვითონ თქვენ არა ხართ მიზეზი. თქვენ ძლიერ უჩივით წვრილ-შვილობას, მაგრამ ვინ არის დამნაშავე თქვენს გარდა მაგ წვრილ-შვილობისა?... ეს რა რედაქციის ბრალია!..

სუგდადეკის. ზუგდიდის ფოსტით „მწყემსი“-ს მიმღებთ უნდა მოიკითხონ წარსული წლის პრეიები ბ. მასურარ ადამას წიგნის მალაზიაში.

შ ი ნ ა რ ს ი:

საღმთმარტოზო ბანქოვილიბა: კაკის ჭეშარიტ ბედნიერებას შეიცავს მისი კეთილი ცხოვრება. დეკ. დ. ლამბაშისა.—იმერეთის ეპარქიის სამღვდ. მღვტატების „მე-31“ კრება ქ ქუთაისში 15, 16, 17, 18 და 19 დღებზე, 1899 წ. —წერილი ქვემო რაქიდან, ქ. გელაგანისა.—ეკლესიების უმთავრესის აღსაშენებლის მასლის და ზარების ფას-დაკლებით გადაზიდვის შესახებ.—ნეკროლოგი, მიორტი ე. წერეთელი, დეკ. დ. ლამბაშისა.—პასუხი ბ. ექიმს ეპიტანგ ლამბაშის, ექიმის დ. ნაზაროვისა.—პასუხის პასუხი მედიკონის დოქტორს ბ. დიმიტრი ალ. ნაზაროვს, ექიმის გ. ლამბაშისა.—გიორგი ე. წერეთლის დასაღვეება.

სასაზღა და მასინიარბაძე ძრისინიარბიონ სარწმუნ.

და ძმითელ-წანობაზე: კატეხიზორი საუბ. სახ. 9 ნეტარებ.

საბარბა და სასარბამალო. ცნობათა განწყობილება: საეკლესიო კითხვების განმარტება.—შეწირულებანი.—რედაქციის პაუზი.—რედაქციის სავანე.